

Slnko a mračná nad Slovenskom

JÚLIUS HOMOLA

**Slnko a mračná
nad Slovenskom**

(Verše z rokov 1945 – 2018)

BRATISLAVA
2018

JÚLIUS HOMOLA

**SLNKO A MRAČNÁ NAD SLOVENSKOM
(VERŠE Z ROKOV 1945 – 2018)**

Bratislava

2018

© Július Homola

© Ústav dejín kresťanstva

Ústav dejín kresťanstva, Bratislava

info@udk.sk

www.udk.sk

Zdroj fotografie na obálke: Slovenský národný archív, zbierka STK

ISBN 978-80-973105-0-9

OBSAH

SLOVO NA ÚVOD	9
VOJNA PRI HRONE	13
VYPÁLENÉ MESTO	15
SLNKO A TIENE	16
ŠTUDENTSKÁ ROZLÚČKA (S BANSKOU ŠTIAVNICOU)	17
DIEVČAŤU	19
ROZLÚČKA SO ŠTUDENTSKOU LÁSKOU (MONOLÓG)	21
SLOVENSKÁ MODLITBA	22
NAD HROBOM PREZIDENTA DR. JOZEFA TISU	23
MLADÉ LETÁ	24
SPOD LAVICE	25
PÚŤ K SVÄTEJ PANNE	27
ODHODLANIE	28
PREDTUCHA (ŠTUDENTI PRED ZATKNUTÍM)	29
VIANOCE ZA MREŽAMI (S BÁSNIKOM ANDREJOM ŽARNOVOM)	30
MILEJ	31
LIST DIEVČAŤU Z VÄZENIA	32
NA KOLENÁCH	34
ŠTUDENTI ZA MREŽAMI	35
VEČERNÝ POZDRAV Z VÄZENIA	36
BALADA NA ROZLÚČKU	37
POZDRAV DOMOVU	39
LÍSTOK Z VÄZENIA	40
UVÄZNENÉ LETO	42
NÁVRAT	43
LIST Z VÄZENIA	45
STRATENEJ LÁSKE	47
VÄZENSKÁ BALADA	48

ZARÚBANÁ CESTA	51
BEZBOŽNÍKOM	53
ŠTVANCI	54
JAR KOPEČKÁRA	56
JESEŇ NA DEDINE	58
KRÁSNA NÁDEJ	60
BALADA O SLZÁCH A KRVI	61
STRETNUTIE V LEOPOLDOVE	63
V HOSTINCI POD BRÁNOU	65
PO PLESE	66
OBEŤ (ZAVRAŽDENÉMU KŇAZOVI J. TÓTHOVI)	67
PRED JAROU	68
SÚMRAK DOMOVA I.	69
SÚMRAK DOMOVA II.	71
ANGLICKÁ LÉGIA NA SLOVENSKU	73
ODCHOD NA ŠTÚDIÁ	75
JESENNÁ BALADA	76
LETO NA DEDINE	78
ŠTUDENT V ČAKÁRNI	79
V BANSKEJ ŠTIAVNICI	80
ROENÍKOVA BALADA	81
OČARENIE V BANSKEJ ŠTIAVNICI	83
NÁŠ PÁN UČITEĽ (BALADA)	85
BRATIA	88
PROVOKATÉR	90
MANŽELKE	92
BALADA O ZVONoch	94
UČITELKA MARTA	96
VIANOČNÁ BALADA O DETSKÝCH OČIACH	97
TY A JA	99
MODLITBA ZA CHORÚ SESTRU	101
BALADA O BANSKEJ ŠTIAVNICI (PARÓDIA)	102
KŇAZ	103

STRETNUTIE PO ROKOCH V KREMNICI	106
BALADA 1968	109
OKUPÁCIA (AUGUST 1968)	111
KOZMICKÁ BALADA	113
KOLEDA VYDIERAČA (V REÁLNO M SOCIALIZME)	115
BALADA O DVOCH HROBOCH	116
PASCA	118
CEZ HRANICE	120
ODPOVEĎ	122
PLOŠTICE (POLITICKÁ NORMALIZÁCIA)	126
BALADA MISIONÁRA	130
HUTNÍCKA VINÁREŇ – ČAROVNÁ LEKÁREŇ	132
ZOSNULEJ MANŽELKE (OBETI TOTALITNEJ NORMALIZÁCIE)	134
RODIČOM	136
PREŠOVSKÉ JATKY V ROKU 1952	138
NAŠE MESTO (ŠOFÉRSKA BALADA)	143
ROZLÚČKA S POLITIKOU	147
JUHOSLÁVIA V KRVI	148
BALKÁN VO VÍCHRICI	150
BRATOM BLUDÁROM	152
VYTRŽENIE	153
VOJNA A MIER	155
LETO	157
V ÚZKOSTIACH	159
JARNÁ PIESEŇ	160
BALADA O ŠŤASTÍ V BANSKEJ ŠTIAVNICI	161
DIKTÁTOR	163
MLADÍ MANŽELIA	164
OTVORENÝ LIST	165
VERŠE O (TRPKEJ) MINULOSTI I (TRPKEJ) SÚČASNOSTI	167
O AUTOROVI	173

SLOVO NA ÚVOD

Ťažko sa odmieta *Slovo na úvod*, keď človek cíti, že to, čo bolo napísané, je súčasťou osobnej histórie. Obsah zachytený v krehkých veršoch nenapíše nikto bez sily blahodarného Ducha, ktorý osvečuje tých, ktorých sa dotkla Božia ruka. V takýchto momentoch sa rodia výpovede, ktoré sa tlačia na povrch z hĺbky duše, vyzretej v pokore, bázni i v úcte. Nezachytiť tento dotyk by znamenalo zradu „vlastného ja“.

Takto som pochopila aj verše Ing. Júliusa Homolu (nar. 1930), nositeľa medaily *Ústavu pamäti národa* z roku 2016, ktorý prežil vlastný život veľmi rôznorodo, ako intelektuál, robotník, politický väzeň, pútnik hľadajúci absolútne základy bytia i ako priamy človek s dušou básnika. Dnes, keď dve osmičky lemujú jeho životnú cestu symbolom nekonečnosti, zdá sa, že svoj údel nielen prijal, ale je zaň aj vďačný. Pretrpené totiž vždy treba previazať láskou aj odpustením, aby bolo záručné všetko zasiate s námahou. Tu je dôvod, prečo sa za žiadnych okolností nevzdal lásky k slovenskému národu a slovanstvu, ale ani pravdy a vysokých hodnôt, ktoré zaväzujú k ľudskosti aj „tvárou v tvár“ nespravodlivosti.

Ing. Homola je autorom zbierky *Kytica veršov (vydanej k 25. výročiu vzniku Slovenskej republiky)* a tiež tej, ktorú ponúka verejnosti pod názvom *Slnko a mračná nad Slovenskom (verše z rokov 1945 – 2018)*. Do svojich veršov vtesnal to, čo sa ho dotýkalo fyzicky aj duchovne. On analogicky ako väčšina ľudí bol presvedčený, že život nie je ľahký, ale tajomný a zavše aj krásny, osobitne v takých okamihoch, keď začína rozumieť, že bol autentický a „na mieru ušitý“ pre večné dobro. Vtedy už nikoho neprekvapuje, že sa striedajú dni slnečné s pochmúrnymi zastretými mračnami. Všetko, čo je vzácné, je namáhavé, vykúpené utrpením, aby si človek uvedomil, že to, čo bolo, malo byť. Svedectvo tak zostáva v slove a slová potvrdzujú činy.

Každá poézia tak trochu fascinuje, zaskočí toho, kto ju číta, keďže z nej dýcha nielen dimenzia *meta*, ale aj presah času a presah seba

(*αυτό εξουσία*) v túžbach, v snoch i v aktoch vygradovaných hrdinskosťou. A práve vtedy spozorujú druhí, že niečo tryská z hĺbky ako „gejzír prežitej pravdy“. Veršované svedectvo, zachytené v tejto útlej knižočke, je výpoveďou politického väzňa, potrestaného za to, že si ako mladý človek dovoľil mať iný názor v čase, keď sa druhí rýchlo preobliekli do servilnosti.

A práve tu sa mi žiada povedať niečo o cnostnej vernosti Ing. Homolu voči Bohu, sebe samému i voči druhým. Vernosť v najvšeobecnejšom význame znamená „stáť si za svojím presvedčením“, „za vlastnými slovami“ i „sľubmi“, aby nádeje druhých neskončili nečakaným sklamaním. Pravdivosť a vernosť kráčajú v živote spolu, aby sa nenarušila harmónia medzi myslením, slovami a skutkami. Toto vnímal Ing. Homola ako svoju mravnú povinnosť v rovine vertikálnej, introspektívnej i horizontálnej. Tým ukázal, že čím je nejaký vzťah osobnejší, tým viac vernosti vyžaduje vo všetkých troch perspektívach.

Mravná povinnosť oslovuje predovšetkým ľudí s pevným charakterom, teda nie je pre slabých na duchu. Autor predkladanej zbierky bol pevným a čestným človekom, čo dokazujú aj samotné verše. Nielen v dňoch slnečných, ale aj v časoch nepohody si dokázal udržať vnútorné svetlo, svetielko viery, nádeje a lásky. Prostredníctvom vlastnej autentickej skúsenosti sa dnes delí aj s darom slova, aby v nich integroval pravdivosť s vernosťou, lebo z tejto jednoty sa rodí príbeh čistý, úprimný, nefalšovaný, transparentný a jednoduchý. Homolove situačné verše pripomínajú život bez masky, pretože ich autor sa na nič nehrá. Píše, ako cíti, vyznáva sa z toho, čo prežil, zmieňuje sa o clivote v čase tmy, sníva o kráse a otvára sám seba tým, ktorých miluje a ktorým dôveruje. Otvára sa Bohu, svojim drahým rodičom, manželke, priateľom. Pravdivosť a vernosť tak manifestujú básnikovu vytrvalosť, stálosť, spoľahlivosť v konaní, ktoré zakladajú vnútorný pokoj a vytvárajú zázemie domova, v ktorom sa konštituuje duchovné šťastie približovaním k morálnemu ideálu.

Z prečítaných veršov sa čitateľ dozvedá viacero právd:

-
1. že treba mať úctu ku každému človeku;
 2. že vyplatí sa byť opatrný pri vynášaní unáhlených súdov, lebo „brať právo do vlastných rúk“ neprináleží človeku;
 3. žiaden človek nie je pánom života, ani smrti. Takéto právo má iba Boh. Iba On „pleromatický v láske“ drží v rukách „absolútnu spravodlivosť“.

Homolov odkaz, jasne čitateľný v jeho slovách pre postmoderných Slovákov a Slovenky, je tento:

1. nezabudnúť na to, že sloboda prináleží každej ľudskej osobe;
2. že dejiny sa nachádzajú medzi slobodou a nevyhnutnosťou, ale niekedy sa zvyknú aj opakovať, ak sa ľudia dostatočne nepoučia;
3. dôležité je tiež vedieť, že človek dostal slobodu od Boha, nie od spoločnosti, preto je nesprávne, ak spoločnosť zotročuje ľudí, lebo práve vtedy sa ľudské osudy nemôžu vyvíjať pozitívne;
4. slabosťou liberálnych demokracií je relativizácia pravdy a hodnôt;
5. názorový pluralizmus je v demokratickej spoločnosti dôležitý, ale všetky aktivity majú byť koordinované k dobru, nie mimo neho.

Z Homolovej poézie možno vydedukovať, že básnik je človekom reflexívnym, citlivým, majúci na zreteli *finis ultimus*, ktorý má nádej a kvôli tejto nádeji sa naučil odpúšťať i zabúdať na spôsobené krivdy. On sám v básni *Pred jarou* píše:

„Vzduch bude zurčať ako prajná studňa,
len klakni a pritisni na ústa.
A život ako sestra milosrdná
odpustí všetkým, ktorí odpustia.“

V Bratislave 2. júla 2018

PROF. THDR. HELENA HREHOVÁ, PHD.

VOJNA PRI HRONE

.....

(apríl 1945)

Vojakom tu kopú hrob,
veľký, temný, spoločný.
Boli nepriateľmi, teraz mlčia,
smutní a nie nároční.

Nad hrobom len stromy stonú,
otrhané stáročné.
Nemec, Rumun aj Rus ticho ležia
v cudzej zemi spoločne.

Trpko ležia v mokrej jame,
neplačú a nekľajú,
možno si tam v čiernej zemi
rozstrieľané ruky podajú.

Do vojny ich hnali páni,
doma márne čaká rodina.
Krvavá zlosť pominula,
večnosť teraz začína.

Náruč jari objíma už
les aj lúky, záhrady.
Kto tých mŕtvych zobudí
a kto ich pohladí?

...

Boh súcitne kynie z výšok
láskavo a dôverne:
Podťte deti doráňané,
nový život vám nik nevezme.

VYPÁLENÉ MESTO

.....

(Kremnica, jar 1945)

Boleť nás gniavi ako skala viny
a páli rana krvavá.
Spálené mesto smutne dymí.
Hľa, rumy trčia ako kýpeť z rukáva.

Za mestom mŕtve telá v jame,
kvíli zvon svedomia pre živých.
Sirôtky, kto vám utrie slzy slané?
A hladné ústa, kto nakŕmi ich?

Vrahovia, paliči ľuďmi nie sú,
dravci, čo zotročili národy.
Pýcha a lakomstvo hrôzy smrti nesú.
Bože, prečo dáš zbojníkom toľko slobody?

Tôňa náreku blúdi mestom,
a duša kľáči v rumoch zlámaná.
Nie, vojna nie je božím trestom,
ale pomstou Satana.

SLNKO A TIENE

.....

(september 1946)

Myšlienky rastú výškou nesmiernou,
kým vietor usína na lístí jahodovom.
Rozišiel si sa s hviezdou nevernou,
tá hladila ťa slovom.

V jesennom tichom zasnení
krúžia okolo nás oči, ktoré ktosi stratí,
brezy a vtáci s bielym znamením
kráčajú po úvrati.

Len ty, ach, národ náš, vravieť nemôžeš,
čo ti k modlitbe ruky spína,
o čom sníš a prečo ti zrazu mrzne reč,
keď dozrie tvoja vina.

Veď nám tu zurvalci a žandári
púšťajú krv a drzo vládnu,
verných Slovákov mučia v žalári.
Rodáci, povstaňme, odroni padnú!

ŠTUDENTSKÁ ROZLÚČKA (S BANSKOU ŠTIAVNICOU)

.....
(1947)

Zlapali nás v škole ako vtáčika
tie sľedivé policajné šelmy.
Letáky skryli sme včas v byte školníka,
to nás teší veľmi.

Zrazu mi žandár kmáše knihu frančiny
a zúri: Ty špión francúzsky!
Pardon, bránim sa, som študent bez viny,
„my tóže učímsja pa rúsky.“

Už hore ulicou nás vedú.
strach visí nad mestom ako meč.
tu v putách poznáš ľudskú biedu,
splasení známi bočia preč.
Len mladá láska nezná bázne,
odvážne bozky nám hádžu naše dievčatá,
v očiach slzy, srdcia tlčú rázne.
Zbohom, Štiavnica, slnkom objatá!
Zbohom, študentské hniezdo šťastných snov!
Zbohom, vy naše krásne lásky!
Zbohom, hviezdy nad Botanickou záhradou!
Drancuje našu vlasť ošial' ťažký.

Dravci ubili náš štát aj hrdinu.
Žiaľ zviera hrdlo ako ostrá niť.
Nie, slovenský vrúcny duch nesmie zahynúť!
Bože náš, prosíme ťa, pomôž uchrániť

...

vernosť mocnejšiu ako strach a smrť,
keď číhajú na nás hrôzy neznáme.
Rodáci, naša krv a vlasť, zdravá bud'!
Viery a slobody sa nevzdáme.

DIEVČAŤU

.....

(B. Štiavnica, 15. september 1947)

Ako úsmev rána taká svieža si ty,
chveješ sa nežná v tóni úkrytu.
Pre teba mám tu bodliak skrytý
a starosť v duši zarytú.

Po besnej vojne zasa horia zápasy.
Zlej sudby máme plné náruče.
Vrúcnosť nám lámu zlostní keťasi,
chcú zmraziť naše srdcia horúce.

Žialiť či jasať, keď spáleniská ešte čmudia?
Nádejný prameň v hladnej studni ubúda.
Chceme žiť šťastne ako dobrí ľudia.
Ó, Bože, pomôž, Slovensku hrozí obluda.

Život je boj, ale aj veselá pieseň je,
len nech sa súlad duší neroztúla.
Nie, nezastrašia nás pľušte jesene.
Vyhráme v boji aspoň jedna nula.

Hoci mútny čas ako zlé psisko breše,
bodliaky pália, režu kamene,
s tebou za ruku tak by som celým svetom prešiel,
šťastný. Na cestu žiaria božské plamene.

...

Ideme so srdcom pevným ako päť,
s odvážnou dušou, čo k náporu vedie,
vyháňať krivdy, šťastie vnieť
ku všetkým, ktorí plačú v biede.

ROZLÚČKA SO ŠTUDENTSKOU LÁSKOU (MONOLÓG)

.....
(Hliník nad Hronom, 20. január 1947
v kostole pod 500-ročnou vežou)

Tajomstvá mlčia, slová dovrať si,
v pokornom tichu čakáš zázraky
a zrazu cítiš tiché, nežné hlasy,
žblnkot potoka, šum jelší a biele oblaky.

Nový sen vykúzlil sa z vlnobitia srdc,
pod plotom sklamaní dosnivaš trpkú premenu
na dvere stratených dní budeš tĺcť,
tĺcť a dvíhať ruku zlomenú.

Spomienky blčia, pália ústa, hrud',
len slzy na útechu zostali.
S bolesťou šepkáš, treba navždy zabudnúť
šťastie, čo odletelo do dialí?

SLOVENSKÁ MODLITBA

.....

(Kremnica, marec 1947)

Smutné zvony pod Tatrami kvília.
Na kolená, ľudia, valí sa mútna chvíľa!
Boľstou sa chvejú zopnuté dlane,
zúfale modlitby naše nevinné zbrane.
Kričať či plakať? Všetko márne je,
už našej slobode chystajú galeje.
V okovách Slovensko, prezident i vláda,
v Bratislave, v Prahe dymí podlá zrada.
Národ päste zvierá a žalostne reptá:
na slobodu pusťte nášho prezidenta!
V Žiline, v Piešťanoch, Nitre, na Pohroní
burácajú srdcia, náš ľud protest roní.
Lež práva Slovákov na Slovensku niet,
na našu pravdu striehne guľomet.

Vy, krutí zbojníci, nie vám ľúto krvi?!
Božia spravodlivosť vašu pomstu zdrví.
V očiach slané slzy, v dušiach horký bôľ.
Tak nám náš malý štát k srdcu prirástol.
Bože náš, pomôž nám, krivda nás zaveje!
Tyranov zavráť a vdýchni nádeje.

NAD HROBOM PREZIDENTA DR. JOZEFA TISU

.....
(Kremnica, jar 1947)

Obesili kati kňaza a mučeníka,
hrdinu zavraždili podliaci.
Duša nám vzlyká, aj srdce nám vzlyká,
bráňme si našu pravdu, bratia Slováci!

Plač zvonov v súmraku kvíli a stená,
ohavná pohana mučí nás ako mor.
Nie, nedajme sa vrahom zgniaviť na kolená,
v hrudi a v ústach vzpína sa mocný vzdor.

V smutnom zástupe komu duša nechveje sa?
Snáď zláme nás ťarcha slz, žiaľ a náreky?
Ach, opríme slovenskú biedu o nebesá,
jediná nádej náš Boh naveky.

My všetci spolu, všetci verne spolu,
okovy zloby rozlám, dobrý Boží Duch.
Zločincom nedajme sa ubiť ani bôľu,
vyhodíme ich na ostrý tatranský vzduch.

Zaťaté päste pália ako plameň.
Protesty, búrte krv mestám a dedinám!
Nad otvoreným hrobom vernosť prisaháme
Bohu a národu, čo je sväté nám.

MLADÉ LETÁ

• • • • •

(1947)

Sedemnášť rokov, sedemnášť.
Mám krásnu lásku a zlých sokov.
Pre ňu a pre nich musím rásť
ako strom, čo riadne zmokol.

V duši Boh. Takže žiaden blud
neorie v mojich citoch.
Čo bude zo mňa, vedec alebo lump?
Múdro premyslím si to.

Sme oba šťastní. A nesklamem
dievčatko, ktoré nežne skrývam v srdci.
Budúcnosť, nebuď čierna ako atrament.
Život, maj s nami súcit.

Leťte, dni, leťte ako letuška.
Škola, hudba, šport, nech sa parí štica!
Pre dievča pretrpíme všetko zľahúčka.
Preň hodno modliť aj biť sa.

Hučiace dni, večery hviezdnaté
ako velebné, dôverné chrámy.
Tu v tíšine poznáte,
lásku si zaslúžiť a chrániť.

SPOD LAVICE

.....

(Kremnica, 1947)

Keď hrôza pred skúškou hlavu chyce,
ťahám knižku veršov spod lavice.
Milý pán profesor, nie tak na nás tuho,
sklamanie ma ráňa túhou
vedieť, prečo Vierka nemá rada verše,
prečo ich zlý psisko zlostne na mňa breše.
Nosím biedny kabát, vetché baganče,
ale priame srdce, čo trpí a neplače.

Doma ma vždy víta užitočný liek,
neustále žblnká potok výčitiek.
Učeniu sa raduj, vravieva mi dedko.
Rozum zbieraj, synku, v knižkách nájdeš všetko.
Otec ten sa chmúri, mamka karhá syna,
ale lampáš veršov vo mne nezhasína.

Dni tonú v ošiali. Radosť s nádejou sa míňa.
Matika, fyzika? Hltám verše Jesenina.
V máji ma uchvátil Kostra, Dilong, Puškin.
Trápny čas pricválal, zas nás strašia skúšky.
K tabuli sa vlečiem riešiť ostrý uhol.
Kamaráti, beda! Snáď mi jazyk stuhol?
Bože, prosím, pomôž! Taký strach ma chyce,
takmer padajú mi v zmätku nohavice.

...

Zrazu mi Duch múdrosti vnukol šťastný nápad,
riešenie som našiel ako nový kabát.
Bože, ďakujem Ti! Smelo dvíham šticu,
s nežnou láskou skrývam verše pod lavicu.

PÚŤ K SVÄTEJ PANNE

.....

(1947)

Cestičkou cez hory stúlenou, známou
stúpame na púť s oteckom a mamou.
V batôžku krčí sa chlebík i fľaša mlieka
a do srdc potôčik vrúcnosti vteká.
Lúbezná pieseň radosť aj ľútosť vtíska,
duše nám unáša vysoko nad stromiská.
V očiach slzy a nádej. Slnko nad hlavou
bozkáva ľudský zástup láskavou páľavou.
Zrazu nás búrka vháňa pod dáždnik lesa.
Zmoknutí, spotení sme šťastní predsa.
Vývraty, strminy? Nič nás viac nezdrží.
Kým slnko sa kúpe tu v horskej kaluži,
zhodíme jarmo žiaľu, čo škrtí láske dych.
Ach, svätá Panna. Pros za nás úbohých!
Trasie nás zlá úzkosť, hrozivé súženie.
Pros svojho Syna, nech ho zaženie.
Pyšný duch zlosti ľudstvo hrdúsi,
rodiny, národy trhá na kusy.
Hryzú nás bolesti a ťarchy zaryté.
Ktože nás zachráni? Len ty určite.

Tu zrazu tajomný závan v povetrí čistom,
hľa, súcitná
náhli k nám s Ježišom Kristom.

ODHODLANIE

.....

(leto 1947)

Ako strom vo víchre náš ľud sa chveje.
Krížiky na prsiach – to výkrik na protest.
Vrahovia zuby ceria, lež pravda mŕtva nie je.
Sýtia nám srdcia, tvrdnú ako päšť.

Mocný duch burcuje svedomie národa.
Ako zlých vlkov bime zločiny.
Odkopni strach, čo sa zahlodal,
Bráňme slobodu a nevinných.

Slovensko nesmie vyschnúť zlomené.
Boha a národ haniť nedáme si.
Nebudú čušať naše duše skrušené,
Surových oplanov schmatneme za pačesy.

PREDTUCHA (ŠTUDENTI PRED ZATKNUTÍM)

.....

(august 1947)

Čo duša večer v tichu vyprosieva,
prchá ako letmý sen za svitania,
a keď aj žije v srdci deva,
jej oči už ma nerania.

Priezračné noci dnes nás budia,
vyzvedač – mesiac nad domcami dediny,
žmurkajú oči hviezd ako ľudia
so znameniami tajnými.

Chveje sa naša mladosť biela
v tíšine dní a nocí – výhražnej,
tieň nástrahy nás obostiera
a strach a úzkosť z nej.

Zlovestné mračná Slovensko strašia,
škrtí nás temné tušenie.
Aká dozrie budúcnosť naša?
Akú zlotu nám priženie?

Tak bdiem tu sám a duša sama
tápne v podivnom dojatí.
Pros Boha, drahá mama, mama,
nech nás zlý víchor neschváti.

VIANOCE ZA MREŽAMI
(S BÁSNIKOM ANDREJOM ŽARNOVOM)

.....
(Väznica Krajského súdu v Bratislave, 24. december 1947)

Nie sme hrdinovia, veru nie sme.
Štyri kroky ku stene, štyri ku dverám.
Žiaľ lomcuje v srdciach ako búrky besné,
slza oči priviera.

Na stenu ktosi morzeovkou ťuká
raz šťastnú správu a zas krutý chýr,
že po Vianociach chystajú nám putá
a odvedú na Sibír.

Z plesnivej fazule sa kriví huba,
večeru aj väzeň Andrej Žarnov roznáša.
Lež Štedrý večer od básnika rodolúba,
to vzácnejší dar ako kotlík guláša.

Ó, zem ty krásna, šumia chodbou jeho verše,
horúca láska k vlasti plná nádeje.
Zúrivy strážnik nadávky nám breše,
naš veľký básnik sa len usmeje.

Nadarmo bachar na okienka búcha,
odvahu žiari viera ako vatra v tme.
Verš o Slovensku k nebu dvíha ducha.
Za Boha, za práva ľudu verne trpíme.

MILEJ

• • • • •

(Väznica Krajského súdu v Bratislave, september 1947)

Na teba myslím verne, stále,
keď do nás hryzie osud zlý.
Prosím, ach, prosím nedozerne diale,
aby tu ku nám pokľakli.

Dve naše srdcia krehké, holé
nech nás nepopáli zlostný mráz,
a kiežby to, čo poranili bôle,
už utešenie našlo raz.

LIST DIEVČAŤU Z VÄZENIA

.....
(december 1947)

Na teba myslím neustále,
na našu cestu osudnú,
dňom nocou hútam, márne ale
cez mreže a stráž sa prekradnúť.
Ostro nás strežú oči vlčie,
aby v nás ani iskrička netlela.
Úzkosťou mi vše srdce tlčie,
keď hrozí pendrek či pištoľ.
Len prečo tá ich temná nenávisť?
Špióni, zradci predsa nie sme.
Chceli sme vernou cestou ísť,
nášmu národu slúžiť čestne.
Budúcnosť mladým srdciam náleží,
čin chlapský, rázny na tom je
odraziť sekeru útlaku a lží.
Tak káže Boh a svedomie.
Tŕň viny mi však dušu hlodá,
prečo sme sa my dvaja poznali?
Tak šťastne žiť si bez mňa mohla,
dnes trosky súženia ti zostali.
Či niet úniku z tejto strasti
pre nás dvoch a ľud zbitý osudmi?
Zlámané krídla našej vlasti.
Ak nevrátim sa, neplač, zabudni.

Ach, život, zraňaný si ako lopta!
Kto vraj odvážne trpí, zvíťazí.
Žujeme kôrku nádeje. Boh dá,
raz prehryzneme ťarchu reťazí.

NA KOLENÁCH

.....

(Vyryté nechťom na lesklý papierový sáčik vo väzení, 1947)

Samota, mreže, hrubé múry,
úzkosť a ľútosť v dušiach zúri,
kto je ten podlý zradca zlý,
že nás tak náhle dopadli?
Zrúcané naše snaženie.
Kam nás včul' zloduch zaženie?
Podpiera nás len tichá nádej,
veď všemocný Boh vládne všade.

Na rukách putá, v duši nie.
Národ, čo Boha vzýva, nezhyne.

ŠTUDENTI ZA MREŽAMI

.....

(Väznica Krajského súdu, Justičný palác, 1948, cela č. 384)

Zapadli za nami tri pevné zámky
na chmúrnych dverách hore a dolu.
Neplačte, nesmúťte, otcovia, matky,
čapli nás s letákmi, mali sme smolu.
Darmo nás trýznia, nie sme zločinci,
chceme len Slovensko krásne a svieže.
Nech jeho sloboda nevisí na klinci.
Zato nám dali dar. Komôrky a mreže.

V studenej noci mladé srdcia búšia boľavé.
Vzdor, strach a nádej s čiernou tmou sa mieša.
Nad ránom hluk. Ďalšieho vlečú k poprave.
Ach, Bože, prečo Slovák Slováka chce vešať?
Vyrývam do steny nechtami úzky krížik,
trasúca duša k Bohu vzlieta ako vtáčik.
Rachotia kľúče, výsluch sa blíži.
Dozorca sa zlovestne mračí.
Za mrežou blednú plaché hviezdčky,
už striehne nový deň plný bodliakov.
Pozdravte, hviezdčky, našich otcov, mamičky,
študentské lásky a pánov profákov.

Keby už zajtra hneď vyhuplo nad hory
slobodné slnko, z temných väzníc pobežíme
domov!

Slováci budú žiť šťastne katom navzdory,
žiť a rásť v hlahole práce a zvonov.

VEČERNÝ POZDRAV Z VÄZENIA

.....

(Väznica Krajského súdu Bratislava, 1948)

Vyzerám hviezdy spoza mreží,
leťte v môj rodný kraj, vy vtáčky splašené,
šepnite pozdrav vrúcny, svieži,
mojej mamke vďaku a nadšenie.

Za všetko krásne, za vieru, smiech i pesničky,
čo do duše ste mi siali ako hviezdy kvetín,
keď sme pásli húsky a kravičky.
Ach, mamka, už k vám s vetrom letím.

Otvorte zadnú bránu. Svetlo nesmiete.
Žiar dvoch srdc utají nás v prítmí dediny.
Vy najvzácnejšia bytosť pre mňa na svete
a ja zbeh srdnatý, lež nevinný.

Skryjem sa doma tam v hľbokej hore,
žandári, špehúni netrafia mi na stopu.
Všemocný Boh bdie nad plameňmi hviezd hore,
on zachráni našu vlasť aj Európu.

Zaduje mocný víchor, zvalí pyšné modly,
žiaľ z duše odplavia bystriny nádeje,
čoskoro padne v prach svet nenávistný, podlý,
a šťastná budúcnosť sa na nás usmeje.

BALADA NA ROZLÚČKU

.....

(február 1948, väznica Krajského súdu Bratislava, cela č. 384)

Zbohom, vy radostné študentské nezbedy!

Či vrátite sa ešte dakedy?

Kúzelné chvíle, hviezd a listov pád,
šum slnečných dní, zbohom nastokrát!
Život nás zrazu vrhol v kruté premety,
pochozí, kto bol v chládku privretý.

Žandárska ruka pánovitá, ľúta
nám v okamihu nasadila putá.
Surové výsluchy, údery a plač.
A potom zatykač.

Kde sa ukryl náš humor, chlapci veselí,
tu nahádzaní ako drevo do cely?

Kde naše knižky a kdeže je
náš sen o Slovensku a nádeje?

Hryzie nás zima zlostná, pluhavá,
ku rodným horám cvála snežná diaľava,
dej o stratenej láske marí sa mi,
kým víchor ako psíča skučí za mrežami.

Kvílenie mučených nedá zasniť.

Spomínaš, dievča, na čas čarovný a krásny?
Spomínaš, dievča v diaľke, na ten jarný deň,
na nežné bozky pod kvetmi čerešien?
Srdcia nám blčali šťastím nádherným.
Tá vôňa spomienok! Zostal iba dym.

...

Väznica chmúrna, teskno v duši,
hlad, mráz, strach nás tu kruší.
Bôľnejšie ako preryv našej lásky
ťaží zlý osud vlasti, mučivý a ťažký.

Úskoční dravci víťazia v prevratnom procese.
Kladivo násilia, za hrst' ľsti, sľubov za vrece.
Vidinu šťastia hádžu ľuďom do ulíc,
len vraj treba viac väzníc a šibeníc.
Bezhlavý dav kričí v hlúpom ošiali,
aby hneď hlavy stínali.

Vlast' naša biedna, dobre sa teda maj!
Čoskoro pridusí nás desný raj.
Lútosť hruď pretína,
až teraz vskutku vieme,
ako Slovensko verne
a tuho milujeme.

Žiadame slobodu pre vlast' zradenú,
hodia nám zato na krk trpkú odmenu.
Ech, slučka úzkosti!
Je čas žiť či rozlúčiť sa?
Na dvore pod múrom striehne šibenica.

Náš milý ľud, ty dôverčivý, vlúdny,
dušu si zachovaj rýdzu a nezabudni!

Nebeský Otče, zachráň nás, pomôž národu,
prosíme na kolenách nádej, slobodu,
v trýznivej samote, Ty spása jediná,
daj silu, odvahu, dráma už začína.

POZDRAV DOMOVU

.....

(marec 1948, väznica Krajského súdu Bratislava, cela č. 384)

Môj rodný kraj, buď zdravý, krásny buď,
v belasých diaľkach šťastný, dušou kyniem ti.
Milými spomienkami preplnená hrud'
šepce ti nežné privety.

Žiariš mi vlúdne na vlnách rojčenia,
do snov sa vraciaš ako z dlhej púte,
po tebe čiaha ruka, hlava zronená
a oči vo tme zakliesnuté.

Lútosťou srdce zaplavené
nech s túžbami sa v silnú nádej zomknú,
kým súmrak nízko nad väznicou drieme,
a holub spomienok si sadá k oknu.

A keď ma desné hrozby celkom obklúčia,
uniknem z tejto diery pod tvoj hviezdny stan,
nedaj si teraz vyrvať z náručia
lásku, čo tajne vyznávam.

LÍSTOK Z VÄZENIA

.....
(Väznica Krajského súdu, jar 1948)

Mame:

Ako svieži vánok, čo chmáry rozháňa,
tak Tvoje modlitby ma varujú a chránia
tu v tmavej väznici.

Viem, pod kríž kľakáš doma, slzy na líci,
s prosbami, aby Božia sila krivdu zmietla,
z temníc nás vyrvala do slobodného svetla.

Ach cítim, cítim iste zachránia ma
tie Tvoje vzdychy, drahá mama.

Boh zláme mreže a opäť uzrieme sa
očami oprenými o nebesá.

Otcovi:

Zem jarou dýcha, zurčia pramene
a nad lesy sa gúľa slnko plamenné.

Na pleci krotký nástroj, hrable, motyka,
roľami spiechaš. Tam sa nebo brázdy dotýka,
už rozsieva zvon „Anjel Pána“ cez pole,
hneď snímeš klobúk vrúcne ako v kostole.

V súmraku duše, keď už nádej zhasína,
úpenlivo prosíš za národ a za syna.

Aby nás Božia láska tuho chránila,
aby nás nezrumila bezbožná presila,
nech sa tu potôčik kľudne túla cez vrbie,
nech náš ľud košatie a umkne záhube,
nech padne násilie aj tyrani,

a miesto stíhačiek trilkujú škovrany.
Za naše práva verné srdce tlčie,
nech nezatnú sa dravé zuby vlčie
v ten kraj, kde všetko tak vzácne je mi,
pri rodnom domku v našej krásnej zemi.

UVÄZNENÉ LETO

.....

(Bratislava, väznica Krajského súdu, leto 1948)

Ku rodným domcom zas ma unášaš,
spomienka svieža ako jarná rosa,
tam, kde tak vábne vonia vzduch a zreje raž,
jabĺčka v záhradách o milosť prosia,
nad stráňou spieva les a zvonce stáda,
na plote smejú sa klebetné vtáčatá,
a naša maminka na dvore márne hľadá
čiperné, roztúlané kurčatá.

V rannom vetríku náhli otec do poľa.
Už cvendží kosa, stína hlavy raže,
a rieka hučí, slnečná pec plápolá
a radosť leta do snopov sa viaže.

K čarovným snom nám jedno chýba,
domov sa vrátiť spoza mreží iba.
V bezmocnom žiali hryzieme si päste,
či svojich drahých uvidíme ešte?

NÁVRAT

.....

(1948)

Zostala za mnou stáť brána väznice.
Zmätený vnáram sa do hemženia ulice.
Sloboda! Po rokoch súženia tvoj dych svieži!
Len rýchlo preč tu z prísnej tône mreží,
kde zúfanci dňom nocou živoria v súmraku,
len rýchlo preč, čím skôr sadnúť do vlaku.
Tam v diaľke moji drahí a rodná vieska,
netušia, že sa vrátim domov dneska.

V rýchliku celú noc triem trpké myšlienky,
budú nás surovci ubíjať naveky?
Nie hlad, lež horká ľútosť myseľ plieni,
do srdca búši v urputnom rozochvení,
prečo nás kynozia, väznia a tupia,
prečo aj naši doma za nás trpia,
prečo brániť právo je zločin a vina,

.....*

Prečo tu vo vlasti nemôžeme žiť šťastne,
prečo nám vládnu cudzí, prečo nádej hasne?!

Už brzdí vlak. Padajú hviezdy z výšin,
v páľčivom dojatí sotva si srdce tíšim,
skracujem si cestu chodníkom cez polia,
tu v rannom šere veža nášho kostola,

.....

* Prečo nám vládne otrokár, čo hlavy stína?

.....

vľúdna a radostná kýva na privítanie.
Ach, ďakujem Ti na kolenách, Kriste Pane!
Že som to peklo prežil, že si bol vždy so mnou,
že sa živý vraciam k svojim drahým domov.

Už jasný hlas zvona zvestuje svitanie,
pre mŕtvych vzkriesenie, pre živých zbratanie,
už bolesť zhasína, odvaha žiť rastie,
s vami, moji milí, nevýslovné šťastie.

LIST Z VÄZENIA

.....

(1949)

Čo v tesknej noci clivo vymodlievam,
odlieta ako plachý holub za rána.
Spomienka na vás, maminka a deva,
ako pieseň o slobode mi vyzvára.

Túlim sa v duchu k vašim lícam verne,
brodím k vám cez riečku túžob a ručaje.
Žiaľ, clonia vás hory diaľok nedozierne,
aj väzenský múr. V ňom úzka bránka je.

Hlad a zima ako kameň nás tu drví
a desí surový tieň šibene.
Trpieť a mrieť za práva rodnej krvi?
Hej. Len nie zhníť tu v kobke studenej.

Odpusťte, otec, mamka, zaryl som vám žiale,
mňa za mreže, sestričku zo škôl vyhнали.
Nie. Nemohli sme mlčať.
Veď ľubiť Boha a Slovensko malé
už nad kolískou ste nám spievali.

Navzdory násiliu, lžiam a krivdám navzdory,
za pravdu, právo zdvihli sme mladé hrude.
Tisíce nás hrdúsi tma väzníc a tábory.
Dokedy, dokedy nás jarmo gniaviť bude?

...

Tam v diaľke pod horami rodná vieska
krotká a vľúdna čupí nad riekou.
Hej, ujdem domov z basy dneska
ukradky nočnou cestou ďalekou.

Sen o slobode podpiera nás väzňov slabých,
ach, zvaliť ten múr, z pasce umknúť včas!
Okienko s mrežou zvysoka sa šklábí,
bezmocne klačím, Bože, zachráň nás!

Slovensko kvíli v desných úzkostiach,
zvíja sa ako obeť na bezbožníckom ražni.
Ježišu Kriste, zažeň zločincov a strach,
zmiluj sa, zľutuj, vatru slobody nám zažni.

STRATENEJ LÁSKE

.....

(jeseň 1949)

V jesenný večer píšem slová hmlisté,
letiace dni kradnú mi tvoj zjav a jas.
A padá nádej ako smutné lístie
tu na horách, kde už šibe mráz.
Po krátkom šťastí navždy stratil som ťa,
drvia ma skaly trpkých bied.
Sklamanie, sklamanie, čím ťa ľudia krotia,
keď chodníka na návrat niet?

Stiesnená bolesť cez hrud' preniká,
strácam sa sám sebe a je mi všetko ľúto.
Mám sa potácať životom ako kalika?
Prečo ma tak mocne väzní nežné puto?
Túžobne snívam, že z diaľky vraciaš sa mi,
tvoju tvár, oči stále skrývam v duši,
srdce ako zvon kolíše sa spomienkami,
som bezradné vtáča, čo sa s hniezdom lúči.

Milý Boh nech ťa chráni, moja láska večná,
nech nezráňa ťa mrazivá jeseň stolistá!
Či dá sa premôcť naša sudba priečna,
dievčatko, neviem ti napísať do lista.

Lež naposledy predsa utrápené čelo
vtlčiem si prudko do snov zmarených,
dosnívať všetko, čím sa srdce chvelo
ako iskry hviezd v diaľkach tajomných.

VÄZENSKÁ BALADA

.....

(1949)

Zmlátený kľáčim v cele na zemi
ako psík kopancami zronený,
rozbité ústa lížu krv a zlosť,
srd a blen stíska hrdlo na ľútosť,
zaťaté zuby ako päšť,
bezmocná úzkosť nad bolesť...
Noc. Údery. Rev. Chvíle mučivé,
som to ja? Som ešte na živé?
Chalan, maj rozum, rýchle vysyp mená?
Nie? Sprosták. Kľakni na kolená!
Ty niktoš! Nechceš priznať letáky?
Hej, súdruh, pritlač mu viac otlaky!
Priznaj sa. Vieme celú vec.
Si nepriateľ ľudu a zločinec.
Na teba všetci svedčia.
Priznalo sa aj tvoje dievča.
Priznaj sa. Podpíš. Vyhneš záhube.
Dostal si zatiaľ len pár po hube.
Tak vypluj mená, nerob vedu!
Zradil si robotnícku triedu!
Nadarmo táraš bože, bože,
žiaden tvoj boh ti nepomôže.
Zničíme ho už rázne navždycky,
farárske hniezdo po boľševicky.

Pomyje výsmechu lejú, hrozby navodia,
že vyhodí ma oknom z poschodia.
List domov pošlú: žiaden žiaľ a strach,
sám si je vinný. Chcel ujsť. Hlúpy samovrah.

Tak podpíš rýchle, buď nám po vôli,
inak vykopnú ti sestru zo školy.
A tvoju študentskú fľandru isteže
hodíme k potkanom za mreže.

Zlomený ako prútik razom
trasúcou rukou podpísal som.

Teraz tu bôľom, vinou zmučený,
mám vraziť hlavu do steny?!

Ach, pozri, Pane Ježišu,
duša mi plače, utíš ju.
Ja zúfalý, zbitý, neverný.
Ty všemocný, láskavý, nesmierny!

...Tu tajomný hlas šepká...
alebo sa mi len zdalo?
Odvalu, chlapče, nebuď chabý šaľo!
Pozri!

Boh uškrtený visí na kríži.
Uváž. Ktože sa viacej poníži?
Dôveruj. Jeho krvi jedine.
Jemu ver. Tvoja nádej nezhyynie.
Čoskoro doletí čas a cez mreže
radostná sloboda sa prereže,

...

tma úzkosti a trápenia
v potôčik pokoja sa premenia.

A doma mamku, otca,
tvoje dievča tiež,
tri vzácne bytosti
na hrud' pritisneš.

ZARÚBANÁ CESTA

.....

(1950)

Hej, kruté je to, nevýslovne kruté,
že zabudnúť ťa musím, ty deva veselá.
Nad bránou dní už vlaje pominutie
a oknom času ľútosť nazerá.

Už nikdy viac sa nestretneme,
keď zátišiami hviezd sa zvečerí,
neprídeš, dievča, šťastím rozochvené
a nenadchnú ma slovká dôvery.

Tvoj jas sa stráca, hasne naposledy,
iskry citov v sen spomienok sa premenia.
Ty v diaľke lkáš, mňa otročí tieň biedy,
živorím v drine dní a trápenia.

Na stráni štíhle briezky zoťal divý príval,
zákerný mráz spálil lupene jabloní,
a mladé šťastie, čo som tajne skrýval,
ulúpili revoluční odroni.

Z väžňa len baník lebo drevorubač,
snáď lamač skál a koní pohonič...
Lež predať dušu? Nie, nemôžem. Prepáč!
Prečítaj list a znič.

Nádeje, nádeje to útecha moja!
Náš celý národ žije z nich.
Neľakám sa súdruhov ani boja,
raz pricvála jar dní radostných.

...

Dnes neľútostný osud hatí cestu láske.
Ktože tú priečnu sudbu zaženie?
Ty, dievča ľúbezné, lež pre mňa pánske,
lúčim sa navždy. Ži blažene!

BEZBOŽNÍKOM

.....

(1950)

Zadržte! Stojte! Tak predsa odvážili ste sa,
odroni, v nočnej tme prepadnúť kláštor!
Ztročená tlač a rozhlas hlúpo plesá,
vraj zdrapli špiónov aj sklady pištolí.

Ako lacný tovar chrlíte duté lži.
Ktorýže trulo uverí vašim štvavým riadkom?
Kradnete vieru mládeži,
pílite si konár pod vlastným zadkom.

Z kláštorov žiari pokoj a láska,
nenávisť, zákerný boj z vašich činov.
Život bez lásky – budúcnosť mdlá a ťažká.
Kto zachráni vaše dcéry a synov?

Vás ani trochu nesužuje táto dráma?
Kláštory rúcate, staviate väznice.
Odvliekli ste rehoľníkov do neznáma.
Na odpor sa dvíha aj kameň z ulice.

Dokedy budeš trýzniť náš ľud, vláda Zla?
Duše škrtiť podľa boľševických zvykov?
Nie sme kone. Vyplujeme vaše zubadlá,
nás neskrotíte ako mľandravých psíkov.

Š T V A N C I

• • • • •

(Pod Poľanou, jeseň 1950)

Za nami sledí väzenská samota,
pred nami traslavá budúcnosť čmudí.
Nie, nebojím sa biedy života,
lež surových a zradných ľudí.

Lopata – verná družka vrýva mozole,
ofúka vetrík pot a slzy?
Tu z bahna k slnku ako smelé topole
vybehnúť a kašľať na zlobu luzy!

V dedinách vládne súdruh strach.
Kam újsť, keď nádej dohára?
Odvliekli v noci v okovách
tu učiteľa a tam farára.

Jediný deň v pokoji neprejde,
po nociach striehnu hviezdy a fízli.
Ľudia sa chvejú z JRD,
mnohí už náhle zmizli.

Prilietla správa zo sveta,
radostná pre našich pánov veru,
mohutná Čína už je zavretá
ovečka do tábora mieru.

Druhá zvesť tiež horká, mrchavá...
Buď šťastná, moja milá driečna!

Je pravda, že sa vydávaš,
že naša láska už nie je večná?

Ach, Bože, poníž zradu do blata,
tú slabosť, čo nás všetkých súži.
Nech rastú u nás úprimné dievčatá
a priami, statoční muži.

Rýdza láska nedá sa zaprieť,
šibeň ju nezláme, výsmech a krivdy.
Verní Bohu a ľudu svorne napred!
Náš národ nezradíme nikdy.

V tom život je a osud náš,
zápas za práva ľudu.
Z nádeje uhrýza mráz a dážď,
dokedy nás umárať budú?

JAR KOPEČKÁRA

.....

(1951)

Vitaj nám, vitaj, chvíľa žiarivá!
Zo stromov prší slnka jas.
O stratenej láske sa zrazu zasnívam,
keď kradnem sa cez horský zráz.

Sen študentských liet náhle prilieta,
už cítim bozky z tých dní nádejných.
V modlitbe slz sa rodí túžba trbletná:
Kde si, moje dievča? Vráť sa na okamih!

Kým dvíham k nebu vášnivé ramená,
les bujne šumí, hučia potoky.
To rána ma ich ľahostajná ozvena:
Hlúpy chlapče, máš smiešne nároky.
Miluješ život, slobodu a pravdu?
Ako zver ťa naháňa červená perepúť.
Z páľčivej siete, čo jarné dni pradú,
cez mreže hraníc musíš chvatne uniknúť.
Ako lovci striehnu tajní a žandári.
Skrč sa tu pod horský vývrat rýchle, hľa!
Cez deň sa útek nezdará.
Noc skryje štvanca, zhatí osídla.
Hviezdy ti ukážu cestu na Západ.
Len odvahu. Vydržať a neskapať!

Kedysi našich otcov hnala hladná bieda,
dnes drží otrokári duší.
Triedny boj žiť nám nedá.
Zbohom, moji drahí! Smútok dušu kruší.

JESEŇ NA DEDINE

.....

(1952)

Lesy a bralá dnes ako krehkí ľudia
skláňajú hlavy v hmlistej driemote.
Ustaté slnko padá za hory. Tie smútia,
keď súmrak kľaká k domcom pri plote.

V úrade súdruhovia vo vernom zvyku
Stalina chvália ako mocnú zásadu.
Do vodky miešajú kravy aj politiku.
To nič, že v družstevnej stajni kapú od
hladu.

Veď vládne triedny boj. A boj za mier.
Západných buržujov treba pod zem zdrviť.
Aj našich. Aj farárov ako škodnú zver.
Pre šťastnú budúcnosť treba aj za hršť krvi.
Lietajú triesky, keď sa rúbe les.
Svedomie zahod' ako handru do kúta.
Ktorýto sedliak do družstva nechce vliezť?!
Ej, zlomíme ho. Neujde, paskuda!

Sychravý severák bičuje domce i polia.
Strach dvere zamkýna. Ľudia v úteche
tajnej
primknú sa k rádiu: Londýn volá!
Vydržať. Dobrú noc a pevnú nádej!

Jesenné noci plné hviezd, noci bezsenné.
Vezmú nám roľu i kravu, náš pot a mozole.
Súduh tajomník odporcom sľubuje väzenie.
Z domu nás vyženú ako vlka na pole. –

Tieň mreží a šibeníc dlávi našu vlasť.
Duša plná úzkosti pod kríž kľaká.
Ako tu z mučivej tiesňavy chodník nájsť?
Ach, Bože, vyklíči nádej dáka?

KRÁSNA NÁDEJ

(1952)

V Slovenských dolinách slzy modlitieb:
Bože, daj nám radosť, ty si živý chlieb.
Hľa, náš ľud žobroní, žiaľom sotva dýcha,
tnú nás janičiari, ich bezbožná pýcha.
Vítazný február privial háved' riadnu.
Zákerní zurvalci moria nás a vládnu.
Lotri proti statočným kujú štvance,
kríže vyhadzujú, plnia väznice.
Ich slepá nenávisť najtrpkejší kríž,
do strže nešťastia prepádame níž.

Máme vždy len trpieť, či zapáliť vzburu?
Tu hŕstka rozhodných hlavou proti múru?
Krv naplňa svaly, úzkosť srdce stíska,
duše márne búšia na kruté skaliská.

Večný Bože, oživ nás, čo slabé je,
ty si pre nás oceán krásnej nádeje.

BALADA O SLZÁCH A KRVI

.....

(1953)

Na brehu Hrona Ladomerská Vieska
v objatí hôr a lúk svätokrížskej kotliny.

Čarovne spieva rieka, šantia decká,
pricválal september. Zbohom prázdniny!

Už mladí manželia Pavol a Margita
lúčia sa s rodičmi, aj deti berú spiatky.
Vďaka vám za lásku, hriala nás dosýta.

Do videnia na vianočné sviatky!
Žiaľ, päť komunizmu rozvráti všetko.
Zlostný duch násilia, čo gniavi našu vlasť.

Márne sa teší stará mať i dedko,
v jesennej hmle už striehne smrť a strasť.

Margitin brat vystrúhal žart z režimu.

Lež udavač tu naďabil sa práve.

Vtipkár v úľaku, keď súd a trest hrozí mu,
chce ujsť. O pomoc prosí Pavla v Bratislave.

Odvážil si sa, Pavol? Nešťastník! Už ťa chycú!

Zľutoval si sa člen polície?

Previedol si zbeha cez hranicu.

Ten ľudský čin krvou zmyješ.

Razom ho opustili všetci priatelia.

Vrhli naň kameň zloby, nech je povraz istý.

Špionáž, vlezradu, sprisahanie mu nadelia
zarytí súdruhovia plní nenávisti.

Poprava v Prahe v marci päťdesiatti.

Margita doživotie. Nech tam zhynie.

...

Otec i brat po desať rokov väzby. Život zjatrí
krvavá pomsta celej rodine.

Tri sirôtky v biede chová stará mať.
Najstaršia Gitka, dievčatko desaťročné.
Nad zoľatou rodinou musí aj skala zaplakať.
Pomôžte, dobrí ľudia, čo si chorá počnem?

Kde je hrob Pavlov? Nevie nik.

Súženie, ústrky, hanu ktože poráta?

Osudy živých kriví súdruh kádrovník.
Študovať? Nie! Deťom obesenca iba lopata!

Čujte vy ničomníci, strojca zla, všetci vy,
čo lámete život a právo ako vetvu v kvete!
Dokedy sa váš podlý duch zločinmi uživí?
Dozrie čas odplaty! Božej pravde neujdete.

STRETNUTIE V LEOPOLDOVE

.....

(1954)

Súdruh Husák a pán minister Mach – dvaja známi –

stretli sa v Leopoldove za mrežami.

Ten známy ľudák a ten známy komunista.

Kedysi nepriatelia, dnes ich sudba je tá istá.

Nedávno vládli mocou, potom padli.

Dnes vládnu na nich pruhované handry.

Čo v duši ticho taja, nikto nevie.

Väzenský súd ich spája, driapu perie.

Skrušia ich okovy, súmrak rokov zotne?

Obidvom úbožiakom dali doživotne.

Za práva ľudu rvali sa, lež proti sebe aj.

Prečo „vítazný“ ľud ich zvrhol naozaj?

Nie sú v tom sami. Tisíce takých chudákov,

milión nešťastných, doráňaných Slovákov,

v táboroch trpí, aj doma s hlavou zvesenou,

keď víchor násilia kmáše vlasťou zronenou.

To z kvíliacich srdc pre nás všetkých klenie

trpké a múdre poučenie.

Sme malý národ, nebuďme viac tupí.

Pozrite, zo všetkých strán striehnu supy.

Nie štvanie, ale svorná spolupráca!

Kto ju podrýva, ten je podlý zradca.

Nebuďme podkupní, nebuďme zdutí.

Tak výstražne zvoní Svätoplukove prúty.

...

Keď zlo už dozrelo, ľutovať pozde je,
už vädnú slzy, padajú nádeje.

Nad tragikomédiou z kríkov malín
pod fúzy sa uškŕňa súdruh Stalin.

V HOSTINCI POD BRÁNOU

.....

(Kremnica, 1954)

Čupíme skrytí ako pod dáždnikom času
a odtiskajúc jemnú pochybnosť,
dvíhame k ústam plnú fľašu
študentských bied. Tých je veru dosť.

Aj ja tu sedím. Vášnivý a hladný.
Na krásne dievča okúzlené spomienky
mučia, drtia srdce ako medzi ľadmi.
Či mám tak hlivieť naveky?

Študentská láska ako deravý mliečnik.
Celý deň myslíš na ňu, a nie na fyziku.
A čím viac bifľuješ, tým ľúbiš väčšmi
a študuješ len zo zvyku.

Azda dnes nájdem košík šťastia.
Keby ma dnes na korze postretla!
Kým tíško sním, kamaráti karty mastia
a hulákajú do vetra.

PO PLESE

.....

(Kremnica, 1954)

Letíte zase, chvíle snov s rozmarov,
vy skvelé, plné kúzel.
Tieň clivoty už stúpa z prázdnych pohárov,
náladu čmára, láme čaro husiel.

Doznela hudba, ticho vládne sieňou,
červen na lícach mrzne znenáhla.
Stesk sneží medzi nás ako vločky srieňov
a na autobus sa treba ponáhľať.

Nuž vďaka za košík, prelestná krásavica,
pôvabná, úchvatná, tak ako motýlik.
Ak nazdáte sa, že pre vás budem plakať a biť sa,
to by ste sa mohli pomýliť.

OBEŤ (ZAVRAŽDENÉMU KŇAZOVI J. TÓTHOVI)

.....
(1954)

Tu pri Zvolene dedinka rúča,
úhľadná, tichá dedinka Budča.

Občanov zrazu preťal temný chýr,
dnes v noci
ktosi zabil kňaza a ho obesil.
Našli ho vo fare dnes zrána,
krvavá obeť kľací zráňaná.

Strach zovrel srdcia, slová zmrazilo,
ľudia si šepkajú desnú zvesť bázlivo.
Štát proti kňazom ľstivo štve a silí boj.
Ak chceš prežiť, mlč a chráň si osud svoj.
Pred týždňom mihli sa tu tajní zopárkrát.
Mladý kňaz nebol s nimi kamarát.
Predvčerom navrátil sa z Prahy z výletu,
snáď mlátili ho pre vec práve tú.
A hlava nezniesla ostré údery.
Vraždu má zakryť slučka do dverí.

Čo Slovensko vie o tom čine krutom?
Na fare v Budči v 1954-tom?

Krv nevinných ubitých hlina nepije.
Tá krv milosť prosí a stúpa ku Bohu.
Žijú ešte medzi nami tie ľudské beštie?
Lutujú zločin, obeť úbohú?
Či odvlечú si tajnú farchu do hrobu?

PRED JAROU

.....

(Žiar nad Hronom, január 1955)

Keď idem od milej, poletuje sneh,
sneh vonia, poletujú verše
tak ako voľných vetrov smiech.
Ach, kedyže už zafúkajú smelšie,
oblížu briežky, biele chrbty striech?

Veď vo výške sa hompálajú tesári.
Mráz hryzie, nezháča sa preto.
Ej, odvlážlivci, ej, vy stavbári!
Príď, prosíme ťa, vlúdny, jarný vietor,
nech sa nám dielo podarí.

Zakrátko ako oceán zaburáca les
a rozbehne sa potok humnami,
omladnú štíhle drieky jabloní a briez,
na stráni zahlaholia stáda so zvoncami
ako čarovný džez.

Vzduch bude zurčať ako prajná studňa,
len kľakni a pritisni na ústa.
A život ako sestra milosrdná
odpustí všetkým, ktorí odpustia.

SÚMRAK DOMOVA I.

.....

(Žiar nad Hronom, 1955)

Už duje z vrchov chlad sychravý a jasný,
tú ľahkosť letných dní preťal mráz znenanáhla.
Na horách straší sneh a nedá zasniť,
keď po rokoch z PTP domov sa ponáhľam.
Dupoce rýchlik, nosom do hôr ryje.
V údolí nohy vrúb umýva rieka kľukatá,
šumiace lesy spievajú tajomné melódie,
v nich radosť nášho detstva zaviata.

Už vidím rodnú dedinu, už mi srdce stíska
búrka citov, keď svojich drahých držím
v objatí.

Vitaj, synku, pomôž nám vyliezť z trasoviska,
kým sa zdravší čas navráti.

Vidíš, za dedinou rastie, čmudí huta,
striebnistý hliník na hrnce či na zbrane?
Dym. Kravy dochnú. Aj sad. Ľudí trápia putá.
Ryjú nám polia. Aj zdravie. Čo nám zostane?

Útlak a klamstvá krutá doba priniesla.

Tisíc drzých cudzincov sa tu hemží.

Dlávia nás, krútia ako morské povriesla.

Kde sa stratil náš život kľudný i svieži?

Lopotíme v huti deň noc. Vraj sa k vojne chýli.

Veriť lebo nie novinárskje klebete?

Sme steblá trávy vo vetre. Bože, daj nám sily!

Staviame lepší svet? Vy mladí, heslám neverte.

...

Páľava a dym z pecí žerie kosti i pľúca.
Kladivami búšime do ohňa my bieli otroci.
Hynie naša dolina zelená a súca,
naš krásny kraj padá ako mrzák do noci.

SÚMRAK DOMOVA II.

.....

(Výstavba hliníkárne v svätokrížskom údolí, 1955)

Tam v cudzej diaľke tak veľmi som túžil

čím skôr sa vrátiť k mamke, otcovi,

odprosiť vinu, ktorou som ich súžil,

najkrajšie slová vďaky vysloviť.

Teraz kôš túžob sa mi rozsypal,

mlčím, kým otec, matka, rozpráva mi.

Každá nová zvesť skrýva tichý žiaľ,

trpký batoh života vlečú naši známi.

Kamarát Fero kope urán v tábore,

vraj hanil vládu, navaril si smolu.

Jeho Anča má zajtra sobáš v kostole,

na väzňa čakať nemá vôľu.

Petrovi na úteku prestrelili hrud'

Odvážny chlapec na Západ chcel preplávať.

Slobodu hľadal, zoťala ho smrť.

A žiali nad ním otec, mať.

Štefan bránil pravdu, mal chlapecký zvyk.

Za podrývanie štátu v base kdesi hlúši.

Aj ty, synku, dávaj si pozor na jazyk.

Donášači vetria, aj steny majú uši.

Strýc Andrej odmietol vstup v JRD,

že chce žiť slobodne a nie je hlúpy.

V noci ho vzali. Nikto nevie kam.

Pol roka nebol tu. A potom vstúpil.

Život a príroda je pre nás Boží dar.

...

Ale učiteľ deti v škole klame,
neverte farárovi, on je starinár.
Niet Boha, všetko vzniklo samé.
Tá neprávosť nás všetkých podreže.
V susednej Vieske, odpusť Bože milý!
Celú rodinu Dankovú vrhli za mreže
a ich zaťa obesili.

Teplický farár dostal tri roky.
Nechcel pochovať tvrdého bezbožníka.
Nový kňaz chváli režim náročky,
pokorne živoriť si zvyká.

Zvrátený svet. Veriť ľuďom sa už nedá.
Rozryté duše. Surovosť do srdca priľahla si,
Všetko sa zopsulo, plače naša bieda.
Kde ste sa stratili, nedávne vlúdne časy?

Voňala úroda z polí, les i záhrada.
Dnes zraňaný život bolí a kruší,
ako keď slnko večer za hory zapadá,
smútok sa tiesni v duši.

Už nielen rána, aj duše sú hmlisté,
dve krčmy hulákajú v srdci dediny.
Bol život tvrdý, bol krásny, dnes suché lístie.
Kto zmení naše horké dejiny?

ANGLICKÁ LÉGIA NA SLOVENSKU

.....
(1955)

Náš pán kaplán, mladý a šťastný,
 má zvučný hlas a myseľ veselú,
 naháňa futbal a rád básní,
latinskú omšu spieva v nedeľu.
Latina skvelá reč je gramaticky,
 pán kaplán mládež nabáda,
 učte sa jazyk usilovne vždy,
latina bzučí jak jarná záhrada.
Nazvime spevákov aj miništrantov stručne
 Légio angelika latinsky,
veď vaše hlasy zvonía ako ľúbozvučné
 spevy anjelskej légie básnicky.

Ten krásny nápad vryli na vývesku,
 aj mená, program, čas i cvik.
Lež špehúň už beží rýchlosťou blesku,
nech všetko vie hneď policajný náčelník.

Ten kypiac radostou zo všetkých síl
 ústrediu úžasnú správu zahlásil:
Súdruh plukovník, chytil som tu včas
 zákerných špiónov v našom meste,
 anglickú légii, na čele stojí kňaz.
Hľadáme zbrane a vysielacku ešte.
Prezradiť musia. Čo aj spod zeme
 tajnú skrýšu z nich vydrieme!

.....

O pár dní mu však veniec slávy
zlomil ostrý telefonát z Bratislavy:
Súdruh náčelník, nerob si z nás psinu.
A uč sa latinu!

ODCHOD NA ŠTÚDIÁ

.....

(1955)

Zafunel vláčik umazaný ako krt.
Zbohom, moje dievčatko, šťastné buď!
Tvoja tvárička jako lupene jabloní
a oči priamienok, keď odchod zazvoní.

Črieпоčky úsmevov šibú ma ako prútie.
Ech, život, život, kopol si nás krute.
Prv zviazal si nás nevýslovným putom,
dnes našej lásky nie ti vôbec ľúto?!

Meštiacke chůtky v tvojej mamke hniezdia,
chce ťa dať za pána, ja sa jej vraj nezdám.
Kufříček, obrázok tvoj, utrápená štica.
Čuš, očarené srdce, po rokoch navrátiš sa.

Zviecham sa prudko zo snov zmarených.
Vitaj, teč, múdrosť, z hrubých kníh.

JESENŇÁ BALADA

.....

(Pri Hrone, 1955)

Tu zasa vyhadzov. Hanba a súženie
režú ma ako nôž. Ale nedám sa. Veru nie!

Za náš ľud, za práva, to nie sú zločiny
zdvihnúť hlas. A predsa mučia nás nevinných.

Tábory, väznice lámu nás na padrť,
lež láska ku pravde silnejšia ako smrť.

Zo škôl nás vykopli a z roboty tiež.

Vraj triedny nepriateľ. Spakuj sa a bež.

Odpustíte, otec, mamka, aj vy rodné sestry,
výsmech nás ohrýza ako psisko besný.

Žiť medzi potmehúdmi? Radšej buky rúbať.

Nie, žiadna drina nie je pre mňa hrubá.

Stromiská v lesoch stepilé a priame
poníženého pritisnú do svojich ramien.

Soudruzzi karieristi, udavači, štváči,
topte sa v bahne lží. Nech sa páči!

Čmud ulíc, dych planých hesiel? Za nimi sa mi
necnie.

Spev lesov ma tu uspáva a budia hlasy riečne.

Stesk krivdy netrýzni ma viac, nie všemocný kádrovník.

Triezvy vzduch tu pijem a vtákov smiech a vzlyk.

Kedy ťa uzriem milé dievča, tu pri mne?

Zo slnka budeme sať oheň a city úprimné,
ako okúzlené decká farbistou jeseňou,
dňom hlbokým ako studňa a nocou bezsenou.

Buráca vodopád lesov. Hučí o živote
bez konca, o našich mladých snoch a ľudskej psote.
Ak miluješ ma, príď, ak nie, mlč, nič nepovedz.
Hľa, keď lístia padá a zvoní ako spiežovec.
Očarený hľadím, lesný chodník stúpa
s drevorubačmi.
Drahá, ak som bol zlý, odpusť, prepáč mi.
Už koniec trápeniu. Oddaný Bohu a našej vernej
láske
svoj osud ako živý strom budem vliecť na retiazke.

LETO NA DEDINE

.....

(1956)

Za bielymi domcami ticho zrejú jabĺčka,
k slnku sa usmievajú cez voňavé prítmie
a za záhradami hrkoce zľahučka
žatevná mláťačka vo veselom rytme.

Pán Boh pomáhaj, chlapci rúči!
Však krásne zrno, Boží dar, pozri na sortu!
Ech, pec slnka páli, horúčava mučí,
a ramená zápasia ako motor tu!

Neváhaj, mladík, pripoj sa aj ty,
rukávy vyhrň, okrasnú reč utni rázne.
Rezký prúd driny oživí ti námety,
rozhúpe srdce, až ako zvon zaznie.

Pozeraš vpravo tam na horskú výš?
Na stráni briezky, v dolinách jas lesných bystrín.
Niet času sladko sniť, o ľuďoch radšej píš,
akí sú húževnatí, odvážni a bystrí.

Od bieleho rána až kým tône noci padnú,
ľudia lopotia, na plameň slnka nedbá nik.
Vďaka Ti, Bože, za úrodu riadnu,
Vďaka Ti za zdravie a chuť na chlebič.

ŠTUDENT V ČAKÁRNI

.....

(1957)

Ležím a driemem tu na tvrdej lavici,
cez okno vidieť ako hviezdy mrznú.
V žalúdku hlad a v srdci stesk tak necítiť,
keď kapsu pritisnem pod hlavu ako uzdu.

Hlava sa naplňa ako teplom perina
nežnými slovami na stretnutie s tebou.
Viac ako kapsa spomienka ma omína,
keď som ťa bozkával, prismelý som nebol?

Aké len ťarchy bied pre teba dokázal bych prestáť!
Keby tak trblietavé oči hviezd ti mohol kúpiť!
V obláčku nadšenia rozvážujem vrece predstáv,
v koryťku snov čičíkam sa ako chlapček hlúpy.

Kiežby sme oba boli navždy láskaví a verní,
priami ako diaľnica, vlúdni ako ulica.
Len škoda, slečna, že nie sme nesmrteľní,
večne sa túlať po zemi a večne ľúbiť sa.

Kdeže sú vlaky? Strkáme nos do tmy z čakárne.
Zaviate. Vetriská ako babky na trhu si hundrú.
Aj v láske sa stáva, že ju zmeškáme.
A po bláznivej, sklamanej čakáme múdru.

V BANSKEJ ŠTIAVNICI

.....

(1959)

Odlietli slávne roky. Snáď ich bolo šesťsto.

Tak odlietajú vtáci na jeseň.

Dnes doráňané čupí staré mesto.

Sem zablúdil som v jeden jasný deň.

Hľa, kostoly, krčmičky, aj 'Marína' skliepok.

Ako tovar v obchode mieša sa barok a gotika.

Tu pod zemou drú baníci a tu ľúbil slepo

náš skvelý básnik, ale v láske nešíka.

Trbletné jazerá a mocné stavby,

vaša sláva, štiavnickí učenci!

Z barónov len prach.

Po baníkoch snáď biele holuby.

Čosi mi ťahá srdce sem na snivom remenci.

Žije tu jedno dievča, idem sa zaľúbiť.

ROLNÍKOVA BALADA

.....

(1959)

V náručí sviežeho rána vtáci hlaholia,
v slnečnej riave kúpajú sa les i dediny.
Michal sa žehná, aj kone, a náhli do poľa,
kde s túžbou hľadia k slnku mladé siatiny.
Hrkoce voz a gazda v duši dumá.
Bože, vďaka Ti za chlieb a zdravú rodinu.
Dnes ratuj, vlci striehnu spoza humna,
povodeň nešťastia podmýva dedinu.
Vo dne i v noci komunisti sužujú nás,
ženú nás do družstva ako zbité kone.
Vzpierame sa zlej smršti, veď to priečny úžas!
nás život – role, chcú nás obrať o ne.
Lišiacki lapaji pole aj duše zmrzačia,
rečnia a slopú, obe ruky ľavé.
Sľubujú blahobyť. Hej, nám dieru z koláča.
Oni piliny v srdci, plevy v hlave.
Tajomník strany včera pohrozil mi,
nevstúpiš do družstva? Tvoj syn vyletí zo škôl.
Dodávky ťa zlomia. Pôjdeš s vrecom viny
pred súd a za mreže, aby si tam zoschol.
Chmúra dlávi Michala, príkra hrôza,
úzkosť ho dusí ako tmavé väzenie.
Hlava sa krúti, padá z voza,
koníky skáču cvalom ako šialené.
Pozajtra nesú rakvu z dvora.

...

Navždy sa lúči hospodár.
Jablone šepkajú si v prítmí záhrady.
Miloval rodinu a zem ako Boží dar.
Kto toho muža, kto ho nahradí?

OČARENIE V BANSKEJ ŠTIAVNICI

.....
(1959)

Tu v slávnom meste študentov a schodov,
v zámkoch a šachtách dunia stáročia.
Baníci v hĺbkach zápasia s rudou a vodou,
pod mestom v tmavých dierach tvrdo otročia.

Za zlatom snoria. Pot a krv za kus chleba,
od svojich rodín zahnať hlad.
Mne viac než zlato krásna láska chýba,
dievčatko šlachetné, milé hneď napohľad.

Už rozšliapal som desaťtisíc schodov,
kamenné, drevené, rokmi zjazvené.
Tu zrazu úsmev do srdca ma bodol,
po schodoch stúpa mladé, vlúdne stvorenie.

Čosi ma tuho stislo v hrudi.
Tajomný záchvev city pohýna?
Prívetivý duch vôkol slečny prúdi,
tmavé vlasy a hnedé oči má.

Srdce i duša večná záhada.
Láska je ako krásna, šťastná nedeľa.
Rozpráva nám dvom Botanická záhrada.
Blúdime v nej celý deň šťastní bez cieľa.

Ku Lesníckej škole aj ku Chemickej tiež
bežia strmé schody, tak dvesto približne.
Na každom postáť, bozkať dievča smieš,
nech plameň nežných bozkov nezmizne.

...

Už Luna stúpa ponad hory spiace,
leje zlatú riekku na mesto môjho osudu.
Dievčatko, nesmúť, zajtra prídem zase.
Tvoje čarovné oči už mi neujdu.

NÁŠ PÁN UČITEĽ (BALADA)

.....

(1959)

Náš pán učiteľ rýdzi pedagóg,
šlachetný, čulý optimista,
robí len jeden chybný krok,
verí v Boha a nie je karierista.
V kostole čarovne hráva na organe,
skrúšene srdcia k hviezdám povznáša,
v pesničkách krotko prosí, Kriste Pane,
chráň našu mládež, zažeň Judáša.
Noviny, rozhlas, vášnivo kričia,
socializmus najľudskejší režim je,
zgniavení ľudia sa boja biča,
pretvarujú sa, dako to prežime.
Bezbožníctvo dnes čnie ako modla,
v káre ju tlupa karieristov rozváža.
Natŕča gambu duša podlá,
čím viac si chlipnúť z guláša.
Človek – to znie vznešene a hrdo.
Tajomník strany drie ako bačkory,
na okresnej schôdzi reže tvrdo.
Učiteľ v kostole? Von s ním zo školy!
Tmár zaťažný vierou na staré kolená,
farárom slúži, nebezpečný pre mládež!
Vysporiadať s Bohom nechce sa,
podrýva našu stranu tiež.
Preč s ním! Nech pije svoj osud horký.
V socializme každý vhodnú prácu má tu.

...

Stratil rozum, nech hryzie kôrky,
na stavbách nech vláči maltu.
Socializmus zrodí nových ľudí
a západný svet zborí šok.

Škola bez Boha hrdých tvorcov vzbudí
pre šťastný komunistický zajtrajšok!
Prítomní mlčia – plaché stádo oviec.
Strach škrtí hrdlo, len niekto zovrie päsť.
Odvala zmrzla. Iba slovko povedz,
na grúne pôjdeš ovce viesť.
Všemocná strana múrom strachu umára.
Všetci všetkých, každý každého sa bojí.
Len chabý púčik nádeje trčí z konára,
zohni chrbát, čuś s rodinou na pokoji.

Pán učiteľ na stavbe si derie dlane
a v nedeľu radostne hrá na organe.
Lež záviśť, nevďak v našej vlasti vládne,
záškodník priplazil sa nenápadne,
do bytu podstrčil mu, oplán voľáky,
protištátne letáky.
Potom hneď poslal eśťebé,
budeś mať, organista, po chlebe!
Tak za letáky a spevokol mládeže
hodili učiteľa za mreže.

O pár rokov zlomený sa vracia domov.
Nik ho nevíta, len v ulici rad stromov.
Štát zabral byt. Žena zanevretá ušla preč.
Susedia klonia hlavu. Žiadna reč.

Ach Bože, prečo ma tak bôľne skúšate?
Kam sa podejem, idem zas k lopate.
Aj pán farár sa akosi tiež ustrácha.
Hrať na organ? Nie, to väzeň nemôže.
Vrchnosť striehne ako opacha.
Sychravé časy. Mráz strachu hryzie do kože.
Posledný úder padol zostra.
Na stavbe kričí naňho murár podpitý.
Pohyb, pohyb, ty svätá kostra!
Daj chytro, kde si zašitý!?
Nebudeš si tu sušiť dlane
ako v kostole pri organe!
Učiteľovi zvlhol zrak.
Bol to jeho dávny žiak.
Chudák, smutne zvesil hlavu,
zlostný trň bodol priveľa.
Ako by ho vliekli na popravu,
duša sa mu zavrela.
Na druhý deň – práve piatok bol –
pred kostol dáky chalan pribehol,
čapicu odhodil, celý sa chvel,
chlapci, v potoku leží mŕtvy učiteľ!

BRATIA

• • • • •

(1960)

Starší bol Juraj – tuhý komunista,
mladší Peter – ľudák zaťatý.
Tvrdo sa škriepili: Moja pravda istá!
a k voľbám vešali svoje plagáty.

Lež beda! Vybuchla vojna znenazdania.
Žandári ženú za mreže marxistov.
Tu Peter a pán farár tuho chránia
Juraja pred osudom basistov.

V smrteľných kľúčoch zmieta sa Európa,
malé Slovensko strachom sa krúti.
Hľa, povstanie sa valí ako potopa!
Partizáni vlečú ľudáka k smrti.

Ach, Bože, štvoro detí, vdova tiež?!
Juraj váhanie ako prútik zlomil.
Pred tlupu skočil ako smelý jež:
Stoj! Pušť ho! To hlúpy omyl!

Zakrátko ako statý strom padlo povstanie,
vzbúrenci ušli. Strelba hory straší.
Jaj, Nemci! Gestapo. A zrada. Rátanie!
K poprave sa vlečie brat starší.
Tu mladší – v uniforme gardista –
pribuchne čižmami a hlási prísne:

Nie páni! To mýlka dozaista,
hľa pečať a dôkaz v úradnom písme!

Po vojne päť pomsty zas striehne na ľudí,
už ženú mladšieho k súdu.
Juraj však štrngne metálmi na hrudi:
Súdruhovia nešite na brata budú!

Obaja takto v zdraví prežili
zlý diablov víchor aj jeho plány,
tie roky besnenia, údesné presily,
a teraz zmierení žijú tu s nami.

Poučenie:
Čo si má počať občan úbohý
v ukrutnom žití odvekom?
Zlostnému učeniu zlom parohy
a zostať človekom.

PROVOKATÉR

.....

(1960)

V štiavnických lesoch útla obec Podhorie
túli sa k stráni, kde krotké ovce zvonja.
Les, lom a baňa zaháňa hlad i príkorie.
Nedávno skončila svetová vojna.
Všetku moc držia v pästiach komunisti,
do hostincov lákajú ľudí zvečera:
Založte roľnícke družstvo, šťastný život istý!
Ale v Podhorí ľudia šťastiu neveria.

Ten príkry odpor šťve súdruhov z okresu.
Zakliata dedina. Ej, spálime im rybník!
Vhodíme šťuku. Tône strachu úspech prinesú.
Leninskú zbraň neodhalí z nich nik.
V jesennom súmraku mladý eštebák
v horárskych šatách dedinou sa vlúdne fláka.
Mládenci, ujdime na Západ! Rýchle tak!
Hľa, doláre! Amerika nás čaká!
Len na skok odtiaľto letisko v Sliači.
Tam slúži pilot, tajný môj spojenec.
Vzlietneme smelo ako noční vtáci,
za pár chvíľ preskočíme za kopec.

Kto by odprel krásne pokušenie kedy?
Mladá krv netuší zradnej pasce lešť.
Do šťastnej slobody tu z trpkkej biedy
odvážnych mládencov hlási sa šesť.

Skupinka už v polceste padla v nástrahu.

Stoj! Vzdaj sa! Bitka. Ston a vzlyk.

Tu chlapci stratili svoj sen a odvahu.

V surovej tme žandárom neušiel nik.

Krivý súd o pár dní a riava rečí vôkol.

Dedina vrie v úzkosti. Matky slzy ronía.

Synovia za mreže na päť rokov.

Zvodca sa stratil ako zlá tôňa.

Päť ľudských trosiek po rokoch sa vracia späť.

Šiesty tam zhynul v jáchymovskom kotli.

Mŕtvi mlčia. Živí nedajú odpoveď.

Zlý Duch sa rehlí a s ním všetci lotri.

MANŽELKE

• • • • •

(1960)

Šťastnou náhodou stretli sme sa my
v čarovnom jasnom živote dvaja neznámi.

Ja ako smädný drevorubač,
ty zurčiaci prameň v hlbokom lese.
Vôkol nás šelestí veselá tíšina,
jedlice pijú triezvy vzduch,
vietor ich češe.

Tam dolu pod nami ďaleko hučia mestá,
ale sem do zelenej úžľabiny
dobehnú len úzke a tiché chodníčky.
Už nasiakli sme ostrou vôňou smrekov a malín,
ako túlaví námorníci slaným oceánom.
Trasľavým hlasom sa nám privrávajú
ukryté duše stromov, tuhá vôňa skál,
aj šplachotavé skoky bystrín,
zvedavé hlasy kukučiek, naliehavý ťukot datľov.
Plamene slnka zrána zvú nás do práce,
domov nás privádzajú tône večera.

Nech teda cválajú dni ako vrané kone!
Ženička moja verná, ty vzácna a jediná!
Čože nás môže skrušiť? Držíme sa za ruky,
sajeme z Božieho prameňa tichú dôveru
a nežne prosíme svätú Pannu.

Odvážne hľadáme do záhrad budúcnosti.
Túlime sa k sebe ako vetvy tu na mocnom dube,
zľahka sa kolíše vo vetre pred naším domcom.
Kolíše sa a šumí pôvabnú pieseň o večnom živote,
láске a šťastí. Počuješ, drahá, šepká nám tíško:
Vy dvaja vychováte krdlik utešených detí,
naučíte ich láске a práci.

Milovať Ježiša Krista aj všetkých ľudí,
prestríhať osídla nástrah,
rozvážne brodiť, lebo život je
úžasne krásna, zákerná a dravá,
čudesná, vábna, dravá rieka.

BALADA O ZVONOC

.....

(1961)

Zvony, ach, zvony! Vzdychy vašich tónov
ku Bohu vzývajú, volajú nás domov.
Za rána, v poludnie, večer, keď hviezdy rozviate,
k oddanej modlitbe dôverne voláte.
Ste hlasom mladosti, ste piesňou spomienok
na jas slnečných dní a lesný pramienok,
čo v prítmí hôr šepká a žblnkotá
o šťastí večného života.
Vylieta pieseň zvonov ako plachý vták
nad štíhle drieky veží, kde pnie Kristov znak,
večítý symbol Pánovej lásky a utrpenia.
Koľko len – koľko trpel pre mňa!
Zvony, ej, zvony!
Na váš svieži hlahol zlé vášne sa tratia,
svedomie ožíva, že sme všetci bratia.
Ježišu Kriste, hľa, vesmírom šelestí
vzlyk ranených zvonov, plač ľudstva v bolesti.
To nárek úbohých s prosbou storakou
prerýva ulice aj plachty oblakov.
Žalostne žadonia zblízka aj zďaleka,
že tvrdšie ako kov zlé srdce človeka.
Zblízka aj zďaleka cez diaľavy sveta,
zo skromných bielych zvoníc, čo na kopcoch svietia,
aj z úchvatných chrámov v náručí pralesov a skál,
zo stožiarov ozrutných katedrál,
ktoré tam na námestiach kotvia

ako tajomné oceánske lode,
už stáročia, už po stáročia
zvony oplakávajú padlých.
Za zástup krvavý, čo povraždili zbrane
skrúšene prosíme ťa, Pane!
Za zástup zgniavených, čo utrýznila bieda sveta,
Pane, kolenačky prosíme ťa!
Za smutný zástup mŕtvych, ktorých doráňali krivdy,
Pane, zmiluj sa a nezatrať nikoho nikdy!
Dňom nocou kvília, dňom nocou žalujú
Súcitné srdcia zvonov:
Ľudia, ach, ľudia,
dokedy ešte?

UČITELKA MARTA

.....

(1961)

Riaditeľ školy dal jej strmé ultimát
súdružka, dosť už padlo slov.
Ak uzrú ťa v kostole ešte jedenkrát,
rozlúč sa so školou.

V našom kruhu si už len jediná,
všetci sme ateisti v školskom zázemí.

Aj mesto, okres, celá krajina.

Prečo nám vršíš priečne problémy?

Nie je ti ľúto tvojho talentu?

Úspech a šťastie tu ťa skryte čaká.

Oslobod' myseľ v putách zavretú,
nech netrýzni ťa smiešna viera dáka!

Vyznávaš Boha? Tvoja vina veľká!

Veď socializmus je svetlom nádeje.

Čo si len počneš útla učiteľka,

keď ostrá smrť ti šťastie odveje?

Prečo mlčíš, slzy v očiach? Prečože?

Buď rozumná a dôvera strany sa obnoví.

Okresný výbor rozlúsknuť vec pomôže,
len odhod' náboženské okovy.

Súduh riaditeľ, prepáč. Tvoja rada hmlistá.

Ja verím. Boh náš Otec. Večný život s ním
to nádherná budúcnosť superistá.

Budem mu verná. Vyhadzov pretrpím.**

.....
** ODKAZ PO ŠTYRIDSIATICH ROKOCH

(Banská Štiavnica 2001):

Veľmi som šťastná, šťastná veľmi, a vďačím Bohu za milosť,
za únik z drápanov šelmy, za silu v príkoriach. Tých bolo dosť.
Odlietol zlostný čas, prevrhla sa karta. Milujem Boha a slobodu.

Dôchodkyňa Marta

VIANOČNÁ BALADA O DETSKÝCH OČIACH

(1962)

Tu očká našich detí iskria ako hviezdne darčeky.
Smiech, džavot, jasot. Budte ticho, decká!
Dnes tisíc vašich bračkov mrie v krajoch ďalekých,
tisíc ich vyschne vojnou a hladom dneska.

Hryzú si rúčky. Brušká spuchnuté.
V očiach tóna úľaku. Čižma hladu útle tielka drtí.
Čupia a civia ako kvietky vyschnuté,
hrdielka škrtí krutá slučka smrti.
Nevládzu plakať smutné očička,
nožičky – kostičky, pahýle – ručičky,
bezzvládny otec, mŕtva mamička,
dnes zhynú bratia, včera sestričky.

Tie oči, oči zmučené žobronia o súcit,
o omrvinku zľutovania, ktorá zbudne.
Kto z nás sýtych môže na úbožiakov sa trasúcich
hľadiť, napchávať sa a spať kludne?

Zmárnené miliardy na zbrane, drogy, alkohol,
ľahôtky, taľafatky, prepych plný brudu!
Nevrtajú tie viny – zločiny v duši nikoho?
Tie smutné oči nás raz súdiť budú.

Tie oči, tie oči veštia zánik a zatratenie
pre nás surovcov bezcitných a zlých.
Hľa, oceán slz proti nám sa ženie,
oceán slz z tých očí biedou zmorených!

...

Nie je vám ľúto tých očí, panstvo vznešené,
ľúto, že zástupy chvejú sa hrôzou a núdzou?
Bankety, flámy, krvavého zlata plné kešene,
náreky, protesty? Nehnete ani fúzom.

Plamienok svedomia nepáli vás, nie.
Barina kšeftov vaša sláva biedna.
Pokľakni, ľudstvo, prežehnaj sa rozvážne
a potom vstaň a múdro jednaj.

Bože, dal si nám darov plné stodoly,
prosíme, nech Tvoja láska nám srdcia otvorí,
bedárov sýtiť, život kriesiť v Tvojom mene
a utrieť očká slzou popálené.

TY A JA

.....

(1963)

Májový večer unáša nás až k hviezdám ďalekým...

Ach, moje dievča, takí šťastní sme!

Vernú lásku si sľubujeme naveky.

Boh je nám svedkom. Aj tu kvety čerešne.

Nežná dôvera nás blaží a v dušiach prúdi.

To svieža vôňa lúk či horská bystrina?

Dobrý Duch city kreše, až sa iskrí v hrudi
radosný úsmev humoru, čo srdcia objíma.

Potom brodíme život strmý, ale krásny,
slnko aj mračná víhria chodník v polete.
Žiaľ, nemôžeme byť nikdy celkom šťastní,
keď toľko trpkej biedy plače vo svete.

Aj hádame sa šibalsky a nežne
a spievame si veselé i jaré pesničky.
Mlčanie v srdci neskryť, ani vzdory priečne,
múdro žiť učili nás otcovia a mamičky.

Dôverný cit preniká vtedy najmocnejšie,
keď horúca modlitba zlomí hnev i kolená.
Vánok zmierenia pritúli nás k Bohu smelšie.
Manželstvo to je veda do umenia stajená.

A letá letia ako bystré lietadlá,
vetrisko času odvíja snivé súzvuky.
V húštavách bojov Boh nás chráni znenáhla,
ja a Ty držíme sa verne za ruky.

...

Nadchýna nás radosť plniť múdru radu.
Boží Duch súcitu vlní našu púť,
pomáhať ľuďom, keď do nešťastia padnú,
zavrátiť surovcov, keď chcú vieru uchmatnúť.

Sme ako živý potôčik, čo cvála k morskej šírave,
a chveje sa pred Oceánom Večnosti, jeho objatím.
Všemocný Boh láskavo tvorí svety súladné,
túžime večne žiť a večne tvoriť s ním.

MODLITBA ZA CHORÚ SESTRU

.....

(1965)

Ježišu Kriste, klačím skrúšene,
Ty na kríži tam visíš bledolíci,
zľutuj sa, prosím, zažeň trápenie,
naša sestrička stoná v nemocnici,
na hrdlo jej už siahla smrť.
Zachráň ju, Bože, nedaj zahynúť!

Ona ťa prosí vrúcne, oddane,
do Tvojej lásky celkom ponorená,
nech Tvoja svätá vôľa zostane.
Päť súrodencov cibří mladá žena,
dbá o nás ako vlastná milá mať.
Pane, ráč ju zdravú zachovať.

Uzdrav ju, ako si kedysi uzdravil
nešťastných malomocných desať,
vďačiť Ti budeme my zo všetkých síl,
šíriť Tvoju lásku a plesáť,
Sestrička naša učí nás a perie košeľe.
Ako ju – dobrú dušu – oželiem?

Veď čaká na ňu celá rodina
tak ako na denný chlieb a mlieko,
mamka, otec ju s láskou spomína,
chráni nás mladších pred zlým priekom.
Sestrička naša ľudský anjel je.
Ježišu, daruj jej zdravie a nádeje.

BALADA O BANSKEJ ŠTIAVNICI (PARÓDIA)

.....
(1966)

Ukrutná dráma vpadla v Banskú Štiavnicu
v pochmúrnom roku 1656-tom.
Turecké vojsko podniklo sem štvanicu,
krvavý potok tiekol dolu mestom.

Rachotia kanóny, strely režu do múrov,
bedáka ľud, kamene kvília v každej ulici.
Lež pred dravým, zbojníckym pazúrom
ubránili mesto udatní, verní baníci.

Keď porazený ušiel surový nepriateľ,
rozhodol richtár: Vy mešťania milí,
len odvahu! Obnoviť mesto náš veľký cieľ.
Dva roky driny, napnúť všetky sily!

Vtedy vstal mazaný gróf Gutentág,
chytrácky zdvihol múdru, lysú hlavu:
Páni, tu obnovu spravme len akotak,
nech rumy hlásajú našu hrdinskú slávu!

Odvtedy ulietli tri stáročia.
Želanie pána grófa napĺňa sa naisto.
Potomci sa tu trápne v rumoch plahočia
a smutnú slávu ukazujú turistom.

KŇAZ

• • • • •

(Raslavice 1966)

(Venované všetkým, kňazom, čo trpeli v totalite)

Tíšina letnej noci drieme nad domcami.
Pálava dní bila ľudí, teraz sen ich kolíše.
Dedina spí objatá šumiacimi záhradami,
roje hviezd tajomne žiaria vo výške.

Pod krídlom líp fara a štíhly kostolík.
V ten večer kňaz dlho sa modlí a húta.
Keď vtrhli tajní, nezbadal ich nik.
Po polnoci odvliekli ho v putách.

Ako dravci vrhli sa naňho v krajskom meste:
Štváč ľudí, chceš zvrhnúť vládu!
Priznaj zločin, lebo udrú tvrdé päste.
Tvoj miništrant už doznať, kuli ste zradu!
Zvedený študent písal štvavé heslá:
„JRD – Ježiš ratuj dedinu!“
Povrazom sa taký zločin trestá.
Zrad' sprisahancov. Máš šancu jedinú!
Ty vatikánsky špión, triedny nepriateľ!
Si balvan na šťastnej ceste k socializmu.
Chceš zlákať mládež do farárskych osídel?
Odvalíme Ťa. Musíš zmiznúť!

Kňaz odpiera zákernú lož smelo.
Lež zachvel sa, ľútosť ho stisla veľmi,

• • •

hľa, zbitý mladík, krvavé čelo,
Skvária mu školu a život, tie ľudské šelmy!

Nuž prosí: Je to lož. Ale biť ho viac netreba.
Beriem to všetko na seba.

Súd potom rozhodol: Študent nemá vinu
priveľkú,
dostane iba krátku podmienku.
Farár, rozvracač, špión, zvodca mládeže,
na pätnásť rokov za mreže!

Stalinský čas, vek krutý, kamenný,
drví duše. Rok čo rok rodí bludné premeny.
Zlý Duch už celým svetom preletel.
Vyrába karieristov a obete.

Študent už nosí modrú zväzácku košeľu.
Češť práci, súdruhovia! – zdraví sme.
Už nechodí do kostola v nedeľu.
Červená knižka. Člen strany. Študuje skvele.
Machuľu z mladosti prikrýva chytrá hlava.
Prednáša, píše, stúpa vyššie,
úspešným docentom sa stáva.

Kňaz? Vlečie svoj kríž ako Kristus nevinný,
krvavým potom v bani umýva zločiny.
Strápenú svoju dušu úbohú
dňom nocou dvíha ku Bohu.
Za ľudí prosí, aj za chlapca nešťastníka.
Srdnatý vetroplach – ako asi pyká?...

Po rokoch vyšiel z basy kňaz na konci síl
a v hlavnom meste sa uchýlil.

Tam súdruh docent prednáša marxizmus.
Blen nadutej pýchy vlieva do študentských duší:
„Plamene vedy poveru v boha rozhrýznú,
vítězný socializmus celý svet skruší.“

Zatiaľ kňaz – väzeň – teraz zametač
s pokornou károu ulicami trúdi.
Potíšku šepká: Bože, odpusť viny ráč,
vo svojej láske spoj všetkých ľudí.

Do krútnavy času bolesť aj vina prepadá.
Pretne sa život tých dvoch znova?
Stisnú si ruky dakedy? Dozrie záhada?
Budú hriať či hrýzť ich prvé slová?

STRETNUTIE PO ROKOCH V KREMNICI

.....
(1969)

Ej, krásne študentské dni v roku 46-om!
Pretúlali sme vás blúdiac starým mestom,
v uličkách s vôňou stáročí a žihľavy.
Tu ošial čarovnej lásky stúpil do hlavy.
Lež osud zlomil šťastie jasných dní.
Potom odlietol krádeľ rokov búrny, nezbedný...

Dnes vraciate sa, blažené študentské letá.
Vítajte. Som šťastný, že vás zasa stretám.
Už vánok dýcha stratený čas na líca,
hľa, námestie a Najsvätejšia Trojica,
súsošie vďaky dvíha srdcia ku nebu,
pokľaknúť a chváliť nesmiernu Božiu velebu,
hore na Zámku bdie duch tisícročia,
pod zemou drú baníci so smútkom v očiach,
nadhýna vrúcnou piesňou kostol františkánov,
cestou do školy kľáčime tu každé ráno,
Bože, pomôž proti štvorkám, tej študentskej biedy,
sľubujeme vernosť Tebe a tajomstvám vedy,
tu mních Dilong – básnik v záhrade sial verše
a za oceán času kamsi tajne prešiel,
báječná mincovňa rozsýpa dukáty,
škrtí vás bohatstvo? Tak dolu kravaty,
zátišie v hostinci Pod bránou, kdeže si?
Stajený príkry žiaľ na vešiak zavesiť,
pán riaditeľ gympla, váš zjav je pre nás liek,

do noci strácame sa tíško ako stredovek,
už mocné hradby žijú, už striehnu strieľne bášt,
kanóny nás strážia, kým hráme mariáš,
a smiešnou hrôzou tam čpie árešt zväľaný,
kam ste ukryli serenády, veselí galgani?
Dolnou ulicou pozri, uzrieme snáď dakoho
z tých prvých lások tuhých ako alkohol?

Čas odvial radosť, smútok neúprosne,
len hmľa spomienok sa občas marí vo sne.
Už nikdy viac, už viacej nie!
Škola, medených zvoncov zvučné zvonenie,
jasavé, naliehavé, vlúdne, súcitné,
nech veda v mladých mozgoch z driemot precitne.

Život? Šumel v nás ako more neznáme.
Vzor: Andrej Hlinka, väčšieho nemáme.
Cieľ: zmeniť svet a vybrásť z každej biedy.
Láska: štíhlučké dievča z našej triedy.
Šťastie: ísť s ňou a plaché bozky kde-tu.
Odvaha: pod bránu na víno a cmúľať cigaretu.
Smola: nadabiť na profáka. Beda. Uznal som i ja,
na druhý deň, keď prikvačila chémia.
Čin: nech nezhrdzavieme takto nečinní,
chlapci, dnes slávime, Jožo má meniny!

Mladosť a láska. Ach, boli sme boháči!
V boji o život a pravdu to však nestačí.
Zrazu zmrzli hviezdy, udreli oblaky.
Zadržia hrôzu tajné študentské letáky?

...

Žiaľ, našou odvahou svet sa nezmenil,
sloboda umrela v jarme väzení...

Závratné obrazy za prsia nás chycú,
keď zradné šediny už postriebujú šticu.
Bežte preč, preludy! Bláznivé rojčenie,
rozbi džbán ľútosti, dosť bolo, viacej nie!

Nuž zrodili sme sa, živiak nádej matiek.
Mamičky naše, čo z nás teraz máte?
Kariéra skrivila nám duše v jamu blata,
udatne naháňame blahobyť a autá.

V tieni strachu, kupčiac so Zlou mocou,
zavrhli sme živú vieru našich otcov.
Márnivá hlúposť, lacný úspech, dosť už dosť!
Odpusť nám, Večnosť, planých lások nahú úbohosť.

BALADA 1968

.....

(1968)

Pražská jar zrodila sa nenápadne,
krízu v KSČ rozlúskol vášnivý január,
Dubček zvíťazil a Novotný padne,
socializmus hneď nasadil si ľudskú tvár.

Prudkou radosťou naše srdcia vzbĺkli,
už vôňu slobody dýchame v uliciach.
Diktatúra ušla, aj z väzníc mukli,
topí sa jarný sneh i tajný strach.

Vďaka Ti, milý Bože, vďaka Ti preto,
lámeš lady zla, nech náš duch okreje,
rozkvitá Pražská jar a Slovenské leto,
rastú odvážne stromy nádeje.

Prečo však mocný Brežnev sa tak šklabí nežne?
Prečo dal Dubčekovi až tri bozky?
Držme sa svorne, slobodu si strežme,
bozky aj hrozby letia z Moskvy.

Známa je tragédia z Biblie,
krutá noc ľstivým bozkom svoj zločin zakryje.
Judáš len jeden bozk dal Kristovi
a ihneď zaškrípali okovy.

...

Tak zamrzla aj naša nádej zdeptaná,
keď neľútostné tanky privial zradný mráz.
Zbohom, sloboda, škrtí nás jarmo katana,
víchrica pomsty zotína nás zas.

OKUPÁCIA (AUGUST 1968)

.....

(1968)

Z krásneho sna nás zrazu vyrval rachot tankov.

Už gniavia našu nádej ľstiví zbojníci.

Zákernej presily sa národ zľakol,

úsmev nám mrzne na líci.

Mladé srdcia nám kvília v bázni,

kto ťa zapredal, útla útecha?

Nie, nesmieme v mlkvom žiali zblázniť,

odvahu v mládek zmätku zanechať.

Odvahu bratia, svorne hlavy pospolu!

Srdcia i duše proti jarmu krivdy.

Bože náš, žehnaj nášmu odporu,

slobody nevzdáme sa nikdy.

Zomknime sa v húfe smelom,

zakričme protest na celý svet.

Múr násilne zborme čelom,

šťastná sloboda, vráť sa späť!

Zdvihnuté hlavy mocnou túžbou horia,

už lámu jarmo tmy a skaliská.

Otec a syn už ženú vlkov z dvora.

Modli sa za nás, mamička!

...

Kladivá srdc búšia stá a tisíce,
vrie rozorvaná duša národa,
aby nad zrúcaninou strachu a väznice
zavládla svorná pohoda.

KOZMICKÁ BALADA

.....

(1973)

Nuž vitaj, Sputnik, Vostok, Apolo!
Ty zázrak techniky, hrud' nalievaš nám pýchou.
Sme omámení slávou, ale iba napolo,
tieň nevery otázku vdýchol:
Aký vek prinášajú nám vaše plamene?
Šťastný či záhubný? Kto rozlúštiť môže?
Hviezdy sa náhlia k nám ako vtáky ranené.
Je to posolstvo nádeje či ostré nože?
Tu ľudí zachvátila cestovná horúčka.
Ako vášnivý krajčír strihajú poludníky.
Len čo sa dotknú čapicou nebies zľahúčka,
už aj vykročia na chvost Južnej Ameriky.
O takej sláve ani Jules Verne nesnil.
Už na okná vesmíru človek klope rázne,
už sa ako nová ulica zaludňuje vesmír.
Hej, Luna, budeš ešte mladé srdcia blazniť?
Na štít tisícročia hrdo sa štveráme.
Vzlietneme ku Slnku ako vták do hniezda?
Nahí sme prišli na svet, zvládnuť neznáme,
a život z jarma bied zdvihnúť ku hviezdám.

Žiaľ, slabí sme, hriešni a hlúpi v duchu.
Kedy sa ľudstvo z planého rojčenia vylíže?
Ubíjame nevinných a chránime muchu.
Sputnik a Apollo – to symbol prestíže.
Boj pyšných veľmocí na ovládnutie sveta.

...

Všemocní páni a súdruhovia,
hľad ľudstvom zmieta!
Hľa, nárek úbožiakov rozrýva nebesá!
Od biedy k vojnám potácajú sa ľudské kaliky.
Hľa, kalná rieka slz a krvi leje sa!
Prečo sa klaňať kráse smrtonosnej techniky?
Klin sporov, besné zbrane, zlámte, kým je čas.
Zasypte priepasť biedy, vražedné problémy.
Inak závratná hlbina smrti zhltne vás i nás.
My všetci chceme ľudsky žiť na Zemi.
A naši potomci, ak ich raz zovrie chuť,
zájazdy ku hviezdám môžu podniknúť.

KOLEDA VYDIERAČA (V REÁLNO M SOCIALIZME)

.....
(1974, Topoľčany)

Vianoce, ach, Vianoce nežne zvonja zasa

a tiché šťastie ľudí opriada.

Kresťan aj pohan v skrýši duše jasá,

hľa, padá sneh a stúpa nálada.

Okresný tajomník uháňa na fary

do dedín, hlava v ohni roztúženia.

Prileteli sviatky, ide brať dary,

pomáhal farárom, dával im povolenia.

Jednému vymeniť kostolné lavice,

druhému na fare plechy na strechu,

tretieho vytrhol z úradnej štvance,

že v učbe žiakov žal za kôš úspechu.

Brať dary od kňaza je zdravý zvyk.

Klobása zvodne vonia, čarom iskrí slivovica.

Šumné tajomstvá skrýva chytrý tajomník,

mešec sa nadúva ako sýte líca.

Nocou sa vracia. Autom krája ostrý vzduch.

Na fujak hľadá šťastne cez sklo obloka.

Aj nový voz bude, aj žene na kožuch.

Hej, nech sú Vianoce aj trikrát do roka!

BALADA O DVOCH HROBOCH

.....

(1974)

Trpkastá balada nechutí deťom,
rozrýva v mladých srdciach ladný mier.
V roku tisícdeväťstosedemdesiatom treťom
Zlý duch vryl drápy do dedinky Ladomer.

Dedinka útla, milá, prívetivá,
domce i záhrady, les šumí za nimi.

Statočný Mirko tu tiež býva
v útlom hniezde svojej rodiny.

V tú krásnu nedeľu jasala vôkol kostola
radostná riava ľudí a kvetov.

To prvé sväté prijímanie v deťoch plápolá,
Duch lásky Ježiša do duší vlietol.

Aj Mirko s manželkou snívajú tiché šťastie,
hľa, aj ich dievčatko sa túli k Bohu.

Žiaľ! Do šťastia vrýva sa podlé chrastie.
Duch nenávisti striehne spoza rohu.

Už o mesiac odsúdil výbor KSS
pre náboženské tmárstvo chudáka Mirka.

Závišť a pomsta! Vyhadzov a stres.

Zlý duch podreže človeka ako dýka.

Môj Bože! Je to možné, odvrhli ma priatelia?

Už z jamy úzkosti záchrany pre mňa niet?

Som chromý. Pri lopate čo si počnem ja?

Mirko ochorel a odišiel na druhý svet.

Bývalí kolegovia nad rakvou dlho básnili,
až vdova so sirôtkou v slzách presekla im reč.
Žalosten vykrikla, „mlčte, vy ste ho zabili!“
A do roka umrela tiež.

Suroví bezbožníci, vaše svedomie kde tu je?
Prečo trýznite kresťanov bez viny?
Ježiš nás ľudí nevýslovne miluje,
umrel, aby zmyl aj vaše zločiny.

Láska a nenávisť život a smrť.
Kristus je božský brat, my ľudskí bratia.
Láske a životu vždy verný buď.
Mŕtvi odišli, živí sa vrátia.

P A S C A

• • • • •

(1976)

Život kňaza je plný nebezpečia,
nástrahu pretne iba rúča obrana.
S Božou pomocou! O tom svedčia
príbehy mladého kaplána.

Nedávno prišiel nový do mestečka,
vľúdne si získal ľudí čoskoro.
Chvália ho starší, mládež všetka.
Aj jedna slečna. Veľmi sa točí okolo.
Raz od kaplána spevník prosí,
o pár dní milo ruženec,
a potom kvety do kaplnky nosí,
usmiata čistí lustre i koberec.
Zbožne sa žehná, nežne oči priviera,
na návštevy rada chodí zvečera.

Raz v prítmí zjaví sa zvodne odetá.
A už sa vyzlieka vo vábnom šere.
lež statočný kňaz krásku odmieta,
von, slečna, tam sú dvere!
Zmätená zmizla. A on rozhorčene
náhli za pánom dekanom.
Prosí od neho plaché vysvetlenie,
ako je možné, čo sa skrýva v tom?
Prečo tá zbožná slečna zviest' ho chce,
zahlušiť do hriechu a do pasce?

Staručký dekan vraví: milý synu,
tá mladá driečna, zbožná slečna
ukrýva v duši tajnú vinu.
Je úbohá obeť, lež nebezpečná.
Do chrámu chodí odjakživa.
Je učiteľka. Striehne na ňu výpoveď.
Ale vrchnosť jej slabosť zneužíva,
k ŠtB chodí slečna na spoveď.
Zvádzať kňazov je jej skrytá úloha.
Tvoj predchodca rok tu zdarne pôsobil.
Lež zmámila ho tá ľstivá stonoha.
V ošiali ušiel a sa kdesi oženil.

Vidíš bratku, proti nám besnie ľúty boj,
húšťava falše ako kľiate pralesy,
zákerná mrákava a klebiet roj.
Na ženy a ústa pozor dajže si!
V širom zástupe kto vie, čo je zač,
ľútostný hriešnik, škodca, vyzvedač?
Kto vytuší, ktorá pasca je väčšia
pre mužov v kňazskej velebe?
Nežnosť dlhovlasého nebezpečia
alebo všemocná ŠtB?

Lež hore srdcia! Živí nás fakt známy,
Kristus je stále verne s nami!

CEZ HRANICE

.....

(1976, Jacovce)

Marxisti držia pod krk našu slobodu,
úlisne strežú už aj dušu mládeže.
Lenina a Marxa vrývajú národu,
kresťanský duch šliapu za mreže.
Pre nás je Ježiš Kristus nádej jediná.
Bez tlače sme vyhnanci z rodnej zeme.
Náš smäd a hlad doletel až do Ríma,
bratia, pošlite knihy, bez nich zahynieme!
Zakrátko kňaz František, rodák zo Štiavnice,
na súcom Trabante jazdí usmiaty,
odvážne vláči stohy kníh cez hranice,
rozdáva rodákovi duchovné dukáty.
Štiavnický čulý huncút pozná fortiele.
Snáď colníkov aj rožkom opije?
Priváza úspešne a vesele
duchovnú potravu, knihy aj Biblie.
Len raz ho bodol ostrý karambol.
To udrel Zlý duch plný mäteže.
Neznámy colník na hranici bol
a milý František padol z mreže.
V nešťastí zjaví sa zrazu dobrá víla.
Obetavý ľudský duch plní Boží plán.
Z tmy väznice ho zachránila
trojica lekárov z Topoľčian.

A ďalej živá rieka kníh cez plot hranice
naplňa naše duše ako smädné studne.
Tak zdoláme údery bezbožnej štvance,
aj mocnie chuť žiť statočne a vlúdne.

ODPOVEĎ

• • • • •

(1977)

Boha nieto, duše niet,
tvrdia ateisti,
všetko je len hmotný svet,
vraj sú celkom istí.

Pardon, pardon, chytráci,
v hlave sa vám motá,
veď na rozumný svet nestačí
bezvedomá hmota.
Vaša reč je lož a lešť,
váš rozum ako črepy v batohu,
hľa očka detí a iskry hviezd
vravia o Bohu.

Tie očka sú zrkadlá duší,
po nežnej láske každé túži.
Hmota, mrazivá ako inovať,
nevie myslieť, nevie milovať.
Boh – bytosť súcitná, láskavá,
lásku ako živú radosť rozdáva.
Aj oceán vesmíru o Bohu hovorí,
roje hviezd súladne krúžia
cez šíre priestory.

V nočnej tísine velebný úžas
do srdc vniká,
hľa, vesmír rozpína hrud'
a spieva ako harmonika.

Aj ľudská reč o Bohu svedčí,
koľká krása skrytá v reči
a aký božský dar je v ľudskom písme!
Slovom a písmom my ľudia spojení sme.
Tá rozumná rieka osohu
unáša nás k Bohu.

Súdruhovia, povedzte nám dôverne,
čo vo viere nie je moderné?
Či snáď molekula DNA,
skvelý zázrak prírody,
stvorila sa sama, aj človeka,
z vody, vzduchu, náhody?

Vaše skutky, dôkazy?
Výsmech, teror, žandári.
Dá sa národ zavrieť, pokaziť?
Boha zavrieť sa Vám nezdará.

Vaša filozofia je úbohá,
veľmi biedna na tom je:
večná hmota ako mátoha,
nemá rozum, pamäť, vedomie.
Všemocná hmota – len sa tak motá,
nevie, že tu je,
nevie, že jestvuje,
má svoje hobby,
nevie, čo robí,
od začiatku sveta
na nič sa nepamätá,
smiešny údiv budí,
vraj vyvinula ľudí.

...

Nevie, načo.
Pre ledačo?
Nevie, že vie,
nevie, čo vie,
len si tak hovie.

Nevie, čo bolo, tančí tremolo,
nevie, čo bude, nechá náhode,
nevie tu, čo chce, len sa tak moce.

To je ale psota,
tá večná všemocná hmota!
Rozvíja vesmír, nevie nič.
To je humor ako bič!

Páni ateisti, ste si celkom istí?
Chcete mať z nás poskokov,
takých ako vy?
Nech Boh žehná Slovákov,
ktorí si zradou nezlepšujú
profil kádrový!

Žijeme úctivo. Na krku čižmu
tajnej polície a chomút ateizmu.
Z práce a škôl nás vyhadzujú,
tupia Ježiša Krista na kríži.
Súťažia tak, že plány kujú
do blata nás ponížiť.

Tragický úškrn po chrbtoch šľahá,
obete musia chváliť svojho vraha.
Nemá však takú vinu bič,
ako pohonič.

Zbojníci duší nútia proti nám
nezmieriteľný boj.
Bratia, bráňme našu mládež,
bráňme národ svoj!

Smútok nás tiesni,
strach a plač,
dušu ráňa bezbožník
a štváč,
karieristi úlisní.
Pane,
ku sebe nás pritisni.
Prosíme Ťa,
odpušť im i nám.
Nám strach a im surovosť.
Ťahaj nás všetkých k výšinám,
prosíme Ťa o milosť.
Ty Láska, Múdrosť, Stvoriteľ,
náš skvelý Otec,
náš jasný cieľ.
Chceš, aby sme žili v šťastí
s Tebou
vo večnej vlasti.

Páni ateisti,
sme si celkom istí.
Správne sa učíme životu,
a odpoveď je strohá:
pochabí tí veria len v hmotu,
rozháňajú tí veria v Boha.

PLOŠTICE (POLITICKÁ NORMALIZÁCIA)

.....
(1978)

Naša vlasť je celkom isto
raj podvodných karieristov.
Chytrácka háveď potíšku
ukrýva sa za knižku.

Za knižočku červenú vydolujú odmenu.
Donedávna vládla ľudu buržujská moc skalená,
dnes rozpína ruku tvrdú nová šľachta červená.

Tajomníci, sekretári, tí nezbední sukničkári,
na prsiach im hviezda žiari.
Pijú, kradnú, pravdu taja,
sú ozdobou nášho raja.

Úplatky, vily, garáže i blamáže.

Ktože im to zakáže?

Generál Šejna i kráľ Oravy každý koláč
rozhryznú,

statočne si vryli do hlavy
rozvíjať korene marxizmu.

Všetko je len večná hmota,
najkrajšia hmota sú peniaze,
v nich sa ľudstvo večne motá,
moc a hmota ruší všetky potiaže.

Vyškolení učenici, vyrástli ich tisíce,
v úradoch aj na ulici –
socialistické ploštice.

Sajú krv a kádrujú, telo, dušu sužujú.
Zrazu ich štekli brvno za ušami,
už nechcú v tom zostať sami.

Vsadia kartu na pozvánky,
už sa rútia ruské tanky.
Celý národ narieka, už zoľali Dubčeka.
Brúsia sekeru i palicu,
postínajú celú pravicu.
Stále sa školia, veľmi učení sú,
tárajú frázy, lížu jednu misu.

Vraj čistky a previerky
zachránia komunizmus naveky.
Úctiví, zákerní donášači
s tajomníkom kujú tajné intrigy.
Skalným súdruhom sa to veľmi páči
pohon na strigy.
Nenávisť, závisť, pomsta dozretá
spája podlé duše vospolok.
Vernosť ľudu trúbia do sveta
a sliedia v krčmách i v kostoloch.
Opája ich kliata moc, lámu život tisícov.
Nepriateľov vyrábajú deň i noc,
rúbu sekerou aj palicou.
Dôležití, pyšní – taký bodliak pri plote,
mrzačia náš ľud ako na fronte.
Ošial strachu šíria dôkladne,
mäknú len pri zvuku pokladne.
Polícia stráži vzorný poriadok.
Občan, drž hubu, drž aj krok.
Súdružské súdy vážia ľudsky, isteže!
Pravičiarov hádžu za mreže.
Červeň hesiel vzyva na ulici,
nech sa Sovietsky zväz nehnevá.

...

Päty lížu poslušní služobníci,
do neba vychvaľujú Brežneva.
Tí nezľaknú sa ohňa prevratov,
v šatníku ich čaká tucet kabátov.

Tak súdruh BĚ.
Kedysi udatne brojil proti Rusom.
Dnes im nadbieha konským klusom.
Potok vodky, vrece darov je vďačným zvykom,
horlivo stíska ruky ruským dôstojníkom.
Už privliekol rebrík a dôveru
a vyšplhal si slušnú kariéru.
Hrdo sa štvirá, priateľov potápa.
Pozrite, hľa, čo som za chlapa!

Súdruh VĚ.
Vrúcne zvoní lásku rodnej Strane,
do prs sa vždy pyšne búcha,
kým mu synček – zdarný kujon –
tam na Západ ku buržujom
revolučne prchá.
Otcovu vinu skutky premenia,
zariadil protináboženské školenia.

Súdruh KÁ.
Predstaviteľ ONV,
kľáčiac v chráme zodral čižmu.
Tam svätých vzýval dojemne,
v úrade verne slúži ateizmu.
Žije dôstojne a úlisne,
v nesnázach sa ku Strane pritisne.

Hrncom zrady vinu zmyl,
aby sa sám zachránil.

Češť práci! Súdruh ZET.
Výdatný rečník a zlepšovateľ,
chytrácky vedátor a švindľov znateľ.

Dávate zázračné milióny?
Dar pre našu vlasť?
Len malinká chyba v tom. Je to zúfalé!
Tie milióny nedajú sa nikde nájsť,
ani v šuflíkoch, ani v kanále.

Ech, farizeji a papuľnáči,
ku korytu sa každý tlačí.
Jeden kradne, druhý šplhá
a tretí sa Bohu rúha.

Všetky masťné korytá
vylizujú dosýta.
Funkcia je vraj milodar,
delia korisť – športu zdar!
Autá, vily, milenky. Vy žráči,
nezdá sa vám, že už stačí?

Odlietnu roky, dozrie čas,
všetkých vás schváti čierny čas.
Slzy a krv vyronenú zdvihne ľud,
zvolá: Dost' už, háveď, čuj nás súd!

Celý štát zopsutý, to vaše zásluhy.
Practe sa navždy, papľuhy!

BALADA MISIONÁRA

.....

(1984)

Milí rodáci, viete kde je Papua?
Vraj na konci sveta kraj ľudožrútov.
Beloch sa tam len zriedka zatúla.
A mladý Slovák odvážil sa do tých kútov.
Statočný Bartolomej, junák spod Sitna,
študovať za kňaza, Slovákom verne slúžiť chcel.
Lež riaditeľ gymnázia, duša bezcitná,
vrhol sa naňho ako divý zver.
Ty zmija! Slepý si a hlúpi sú tvoji rodičia?
Boh a kňaz? Šíriť tmárstvo! Načože nám si tu?
Nábožné klamstvá mládež kaličia!
A riaditeľ zmrazil mu maturitu.
Šľachetná profesorka zastala sa šuhaja
a museli odísť zo školy obaja.

Študent i rodičia márne vrchnosť prosili.
Minister či prezident, bezbožníci vládnu všade.
Výsmešné krivdy otca do hrobu skosili.
Nenávisť víťazí. Štúdium? Padla nádej.
S presilou žiaľu ušiel mladík do Ríma.
S Bohom maminka, sestra, rodný kraj!
Tu univerzitu a nový život začínam.
Bože, dal si vrúcne srdce, prosím, pomáhaj!
Keď odletí čas štúdia, krásne dni i letá,
a deň lúčenia s Rímom dozrie mi,

túžim v ďalekej zemi premáhať biedu sveta.
Zlí ľudia vyhnali ma z vlasti. Bolesť páli priveľmi.

V meste pod Sitnom súdruh riaditeľ rád sa chváli:

Pozrite sa, aký som ja milý ateista!
Zatiaľ mladý kňaz v páľčivej surovej diali
priúča divochov žiť v láske Ježiša Krista

HUTNÍCKA VINÁREŇ – ČAROVNÁ LEKÁREŇ

.....
(Balada písaná na sude, január 1985)

Tu v starej pivnici pradávnej farmácie
nad vínom perlistým s túžbou skláňame šije.

Vináreň – lekárneň, tieto dva symboly
o slávu Žiarčanov delia sa napoly.

Tu v časoch pradávnych jeden pán magister
miešaval bylinky, psí loj a hadí ster,
skorocel, myši chvost, aj kúsky z varechy,
zaháňal choroby, hromadil úspechy.

Študoval z hrubých kníh a mnoho sa naučil,
tinktúry preciedzal cez sitá pavučín.

Rád ľuďom pomáhal, keď stretol dakoho,
nabádal víno piť, a nikdy alkohol.

Biele aj červené a žiadne okolky!

Občania v okrese dožili do stovky.

Pre zdravie aj krásu, pre kvety z verandy.

Tak v šírom okolí rástli len fešandy.

A roky ulietli. Chýr cvála po Žiari,
liečivú tajomnú moc vraj našli v pohári.

Vraj každý návštevník Hutníckej vinárne
zdravý je ako vták a takmer nestarne.

Víno a bylinky a trbleť hliníka
premáha neduhy, cez kosti preniká.

Hutnícka vináreň! Tieto dva symboly
tíško nám šepkajú: nič vás už nebolí.

Čo huta pohúžva, lekárneň napraví,
mastičky, kvapôčky na otlak boľavý,

zápaly, fraktúry, zlé sny a krvinky.
Úspech je úžasný, nie práve malinký.
Čo huta zapráši, umyje vináreň.
Iskrivý elixír, hlboký ako dreň.
Liečivá vôňa bylín zamknutá do múrov
vytrhne chorého zo smrtných pazúrov.
Ak víno nezmôže, spomeň si na čajník,
repík a žihlava, praslička, lišajník,
bolehlav, haditran, na dnu a fistuly.
Zlé vetry zaženie rajnica fazuly.
Nad vínom prelestným preslávenej farmácie
spriadame šťastné sny čudesnej fantázie.
Zlatý mok nadchýna, zase mladí sme a krásni
ako slamená metafora tu v tejto básni.

Šťastní sme, odvážni, pokiaľ sme v nálade
ako tie motýle v ružovej záhrade.
Šťastnejší budeme a odvážení bezva,
až hlava bude triezva.

ZOSNULEJ MANŽELKE
(OBETI TOTALITNEJ NORMALIZÁCIE)

.....
(Banská Štiavnica, január 1987)

Keď odišla si do Večnosti, zrútil sa mi svet.
Márne ťa hľadám, volám, teba nikde niet.
Bolesť reže hrud', žiaľ srdcom zmieta,
aby som ťa našiel, šiel by na kraj sveta.
Och, Bože, prosím, odpusť Gitke jej viny,
ja často som bol stržňom príčiny.
Gitka, prosím, prepáč mi, na zlé zabudni,
ruže nádeje zoťal príval záludný.
Úsmev tvojich očí už viac neožije?
Ušťali ťa hrozby a vpády tajnej polície.
Včera som tvoju rakvu na cintorín niesol,
už tajní chtivo sledia, prečo v práci nie som.
Vy, bezbožníci, vám obete nie je ľúto?
Prečo náš tichý protest pomstíte tak kruto?
Všemocná strana. Plníte iba jej príkazy?
Povrazom vieru v srdciach doraziť.
Je snáď zločin vernosť Bohu, národu?
My ponížené len bránime ľudskú slobodu.
Pravda a spravodlivosť naše vyznanie,
boj proti Božej láske nech už prestane.
On Otec všetkých ľudí, my všetci ľudskí bratia.
Ježiš umrel za všetkých. Jemu vďačnosť, úcta patria.
Preň odpúšťam vám vašu divú nenávisť.
Len prečo musela smrť na nevinnú prísť?
Nešťastný brodím v snehu. Súnrak padá na Štiavnicu.

Na stráni kvíli les. V duši vlečiem trpkú povíchricu.
Ježišu, odpusť mi a pomôž, nech sa duch vyjasní...
Tu zrazu úžas! Lúbezné hlasy a spev krásny
tu blízko nad hlavou mi čarovne vanie.
Štípem sa do ruky. Nie, nesnívam, to nie je zdanie.

Úchvatná hudba, šťastný spev a hlasy zas a zas.
Ach, Bože, ďakujem Ti, poznávam aj Gitkin hlas.
Ježišu Kriste, ty Pán ľudstva a vesmíru,
na kolenách ďakujem Ti za jasavú posilu.

Gitka, už nežalostím, veď si šťastná tak
ako radostný vtáčik, keď vzlietne na oblak.
Keď Boh ma zavolá, prosím ťa, čakaj ma
pri bráne Večnej ríše, kde vládu len Láska má.
Tam v pokornej vďačnosti moja bytosť úbohá
hodí sa Ježišovi ku nohám.
Pane, vraciam Ti tu svoj život dokmášaný,
prosím, zľutuj sa, odpusť hriechne rany.

RODIČOM

• • • • •

(1987)

V detských dňoch, keď úsmev zletel na líca
ako anjel, učili ste nás modliť sa.
Na krídlach snenia vbehli sme do šťastnej ríše.
Čuj, spieva tíšina, snívajme tichšie.
Láskavý Ježiš k nám sa skláňa,
hladá nás po vlasoch svätá Panna.
Tou krásnou láskou dojatí
sladko sme búvali v mamkinom objatí.
Potom čas školy a študentských lások
privial obláčky vedy aj rojčenia,
do vašich myslí strmé brázdy vrások,
do našich batoh kníh a nadšenia
pre dobro, pravdu, krásu, pre radosť
a súcít k biednym, ktorí trpia dosť.
Ako divá riečka, čo trhá brehy,
my milenci hviezd, vzbúr a nehy,
za Boha, za náš ľud, keď v jarme čupí,
bráňme ho, mládenci, veď nie sme hlúpi!
Vyzváňal život ako spiežovec,
boj za spravodlivosť, hej, to svätá vec.
Žandári vstrčili nás za múr temnice.
Skapte tu ako hladné ovce v stajni!
Život nám doráňali podlé štvance,
bezbožní surovci, kádroví a tajní.
Otecko, mamka, trýzni život ťažký,
och, deti, proste Boha o väčší kôš lásky.

A letel krdeľ rokov. Rokov štyridsať.
Besný víchor zle dokmásal nás veru.
Blen strasti, aj dych šťastia nedá sa opísať.
Boh nám sial do duší lásku a vieru.
Tak lámali sme putá trápení a psôt.
Hriala radostná piecka – nádej na život.
Trbletný večer hojdá sa na vetvách stromov,
usmiata luna hlavu nad les skláňa,
nežný cit poháňa nás domov,
tam v modlitbe bdie otec a mama.
Voniam tu šťastie ako koláč na stole,
slza sa z očí rinie.
Ach, oči láskavé a tvrdé mozole!
Kedy sa Bohu a vám
za všetko odvdáčime?

PREŠOVSKÉ JATKY V ROKU 1952

.....

(1990)

Slovensko sa chveje v horúčke ako dieťa nahé.

Pomstivý triedny boj tu vešia i strieľa.

Príkazy rodia sa v Moskve a v Prahe:

rýchle nájsť, ubiť nepriateľa.

V osudný deň krajský tajomník KSS

hneď zrána náčelníka ŠtB žiada:

Súdruh, súrna úloha nás čaká dnes,

odhaliť hniezda, kde sa skrýva zrada.

Zdarný súd bol už v Prahe, v Bratislave,

podobne v našom meste už je načase.

Vyrastie stromček k našej skromnej sláve

a skrytý nepriateľ sa strachom zatrasie.

Ber svojich ľudí, všetkých dvesto,

dávam ti termín desať dní

preslieďť celý kraj i mesto,

nájsť zločincov pred súd mohutný.

O týždeň náčelník hrdo hlási:

Súdruh, tajomník, úloha, ktorú dal si,

splnená. Zdrapli sme ich pri čine,

jedným úderom rozvratné hniezdo zničíme.

Všetko som múdro premyslel:

Prešovský mäsokombinát je náš cieľ.

Tam na dvore schne nazmar ako lístie

bravčových koží asi do stovky.

A to je vzácny materiál iste
súduhom na tajomnícke aktovky.
Zákerní sabotéri, ber ich ďas!
Chcú našu stranu takto zničiť zas.
Určite sú v tom viac než traja.
Za mreže s nimi rýchlo, nech sa neutaja.
Riaditeľ, hospodár, skladník, kvalítar,
aj vrátnik – chodí do kostola – svätoškákar.
Kolkých zatknúť? Tak desať približne?
Nech ani jeden lotor nezmizne.

Výborne, súduh. Už hlásim fakty na ÚV.
Zburcujem rozhlas, dielne, úrady a noviny.
Zásľuhu nám už nikto neurve.
Nech žijú naše revolučné počiny!

Čoskoro v mestskom divadle verejne
hrá sa tragická fraška.
Režisér komédie – krajské vedenie.
Budova napätím zástupu praská.
Vášnivý žalobca chŕli dve hodiny
prúd bahna na hlavy nešťastníkov.
Vrhá im na krk všetky sveta zločiny,
čo vyčítal zo straníckych obežníkov.

Víťazná robotnícka trieda a jej päť
k posile vlasti, k záchrane tábora mieru
ide neúprosný rozsudok vyniesť,
keď záškodníci hryzú v plote diery.
Tu stoja zákerní agenti Západu!

...

Veď za kožkami sviň sa hlbší zločin skrýva.
Náš ľud dá im tvrdý trest za zradu.

Sprisahanci, ste svorka vlkov divá!
Chcete zvaliť náš šťastný pochod k socializmu?
Náš nelútostný útok je k víťazstvu brána.
Zdrvíme vás. Tam, do priepasti zmiznúť!

Nech žije komunistická strana!
Veľký Stalin a Gottwald – večne im veríme.
Kto nejde s nami, toho zničíme!

Ľudský dav pod sekerou hrozieb hrôzou zmĺkol.
Po rozsudku už ľahšie dýcha nevdojak.
Riaditeľ iba dvanásť, hospodár len desať rokov,
kvalitár Martin iba osem, neborák.

Vtom galiba v rézii nezvyklá,
Martinova žena zdesene vykrikla.
Aj Martinova duša bôľne zalkala,
manželka, chůďa, tretie dieťa čakala.

Potom odsúdenci – smutný pohľad na nich –
v mlkvom úžase, kale podlých lží
do jáchymovských uránových baní,
tam do otročiny v putách odišli.

Tu v lágroch vládne násilie a smrť,
tisíckam väzňov hryzie krv a kosti.
Po roku krutá zvesť bodla Martinovu hrud',
manželku zlomil žiaľ, odišla do večnosti.

Sirôtky čakajú. Martin premáha trýzne,
hlad, drinu v banských dierach núti zabudnúť.
Vrtačka, lopata, dni, noci, mútne týždne.
Láska a nádej silnejšia nad bolesť i smrť.

Raz po úmornej smene k baráku sa vlečie,
vtom zostrí zrak, pred ním známe črty niečie.
Je to možné? Je to on? Áno, je to tak,
pred ním kráča väzeň – prešovský eštébák.

Surovec, čo ho nútil priznať poviedku,
že má spojenie na západnú rozviedku.
Martin v pálčivom hneve zovrel päste,
aby kliešte zlosti premohol ešte.
Vykrikol: Poznáš ma, odroň zbesilý?!
Vrahovia! Rodinu, život ste mi zničili!

Eštébák v zmätku, ako keď páli žihlava,
po rokoch k násiliu sa priznáva.
Odpustťe, mumle mladík, ja už pykám.
Vtedy som slepo plnil rozkaz náčelníka.

Potom som sa mal ženiť. Plat bol prikrátky.
Súd dal mi štyri roky. Bral som úplatky.
Otec v zúfalstve stratil zbytok síl,
po mojom zatknutí sa obesil.
A snúbenka, falošná, nedbalá,
potvora, tiež ma v kaši nechala.
Zbabral som všetko. Nechce sa mi žiť.
Načo ešte pokúšať osud a mátožiť?

...

Oči mladíka ronia taký žiaľ,
že Martin trpko rukou hodil a sa zadumal.
Váha. To všetko odpustiť? Čože!?
Odpustiť všetko len Boh môže.

NAŠE MESTO (ŠOFÉRSKA BALADA)

.....

(1990)

Nad Žiarom sa kotúľa ranná hmla,
ulice už dýchajú čulo,
už zástup ľudí do práce sa ponáhľa
ako včeličky, keď vyletia z úľov.
Zunia autá, priviezli syr a mlieko,
nech všetci zdraví sme a sýti.
Aké je skvelé byť človekom,
rozvážať chlieb a stavať byty.

Už okná blčia v rannom slnku
a nová ulica zo zeme rastie.
Keď človek človeku podáva ruku,
rozdáva pokojné šťastie.
Výškové domy až do neba bežia,
súmerné, štíhle ako driečne dievčiny,
náhli sa mládež veselá a svieža,
škola a život čnejú pred nimi.
Námestie kúpe sa v jazere slnka,
zvučí hlas práce v tvorčom povetrí,
dielo robotných rúk očiam sa núka,
buduj mesto a vlasť. Silu nešetri!
Statočne, svorne žiť, slabým pomáhať,
nech dobro košatie a všetkých objíma,
proti dravým prúdom navštíť smelú hať,
okreje naše mesto aj celá otčina.

...

Pri rieke šumí huta ako vlúdna riava,
bystrí ľudia pozorne v práci zápolia.
Hľa, čulé oči, rúče ruky, hliník tavia,
znie životná pieseň nášho údolia.
Striebristý hliník napĺňa nákladáky,
úhľadné okná, drôty, švárne profily,
na tisíc rokov budú tešiť zraky,
elektrické laná driek vlasti zošili.
Pôvabné pnú sa nad priepasť doliny,
nad korytá riek i závratné výšiny.

Náš nákladák tu plný tovaru,
hliník pre celú Republiku,
ľahučký, lesklý, súci na chválu
slovenských mozgov, rúk i cviku.

Už štartujeme. Motor šuští,
volá nás modrá diaľka vystretá,
aj keď slnko páli a lejak hustý
tu utiera si o zem klepetá.
Letíme k horám ako voľní vtáci,
padáme do doliny ako do studne.
Hučí stoh mračien, nebo sa mračí.
Šliapni na plyn, nech nás búrka nestrhne.

Dedinky šatkami striech kynú bokom,
hory sa do horizontu vhrýzli,
zákruta číha, nemihni okom,
žmurkajú na nás tabuľky a výzvy.
Už plazíme sa strmo do úbočia,
doliny k horám túlia sa priateľsky,

úchvatné kúзло vlasti rastie v očiach
nad pyramídy, mrakodrapy, Eifelky.
A hruď nám hreje ohnák mocných citov,
Slovensko, rodná zem, si bohatá či biedna?
Tu naši otcovia žili, dreli, žali žito...
Niet inej vlasti pre nás. Ty jediná si, jedna!
Hojdáš sa v náručí elektrickej siete,
hliník spína diaľky a celú vlasť.
Bože, spoj nás všetkých v Tvojej láske,
v nej chceme žiť a rásť.
Tu zrazu defekt! Ech, to smola pre nás.
Rýchlo zdvihák a zaber z celých síl!

Vzácný čas stratili sme ako peniaz,
ale humor sa nestratil.

Zas vrháme sa v diaľky ako vtáča v krovie,
úlohu dňa zavŕšiť naskutku.
V hlave jasný streh neustále hovie,
len prečo to šteklenie v žalúdku?

Aha, pod vrškom hostinec.
Hlad ujde, len vstúpiť dnuká.
Do sytej vône sadni, jedz,
mladá dievčina núka.
Úchytom žujeme a potom hneď
znovu sa rozbehnú dvojstupy stromov.
Poslušný vozík klusá späť,
dôverne unáša nás domov.
Žblnká žlab času. Riečištom
diaľav prúdia bystriny našich duší.

...

Po prašnej púti čakajú nás doma naisto.
Čakajú tuhšie než by sme mohli tušiť.

Cez rieky spenené, cez hory čierne
ku svojim drahým vraciame sa verne.
Za nami trampoty, defekty, cestní piráti.
Hasne deň z pahreby slnka vetrom odviaty.

A potom súmrak padá. Brzdíme náročky,
na nebi trblietajú hviezdne sviečičky.

Tvorca Vesmíru, Tebe vďaka buď
za zdravý návrat, za zdarnú púť.

Únava páli, ach, kde je posteľ?
Naše mesto žiari ako čarovná vatra.
Zbohom, chvíle šťastné a prosté,
vitaj, deň, ktorý zas pricválaš zajtra!

ROZLÚČKA S POLITIKOU

.....

(1992)

Nezbedné stvorenie, ty politika si!
Krása a sila v tebe kruto zápasí.
Mňa chlapčiska si utrápila nadostač.
Dost' bolo. Prosím, opustiť ma ráč.

Veď pamätáš sa iste. Či snáď nie?
Trpko ma bodlo ostré sklamanie.
Si ľstivá víla, si falošný hráč.
Zradná milenka, opustiť ma ráč.

Ty ešte váhaš? V duši sa už jasní svitanie.
Neskapem veru pre to horké sklamanie.
Si zlodej citov. Kto vie, čo si zač.
Čarovné rojčenie, opustiť ma ráč.

Nie, nechcem plano sniť, v krčmách hľtať dym.
Chcem život a chlieb chrániť ubitým.
Dobrodruh nie som, ani tupý rváč.
Ty dcéra pokúšania, opustiť ma ráč.

Podviedla si, aj nelútostne vysmiala
doráňané srdce, ty bezcitná a trúfalá.
Nemám studňu slz, mne je k smiechu plač.
Tam sú dvere, opustiť ma ráč.

JUHOSLÁVIA V KRVI

(1993)

Dnes nie je čas na slová vzletné.
Naše dni preťal meč pomsty, slz a obety.
Nech teda zmučený ľudský duch zmietne
des násilia, vrážd a podlé klebety.

Zadržte, stojte, pekla otroci!
Krvavé slzy Balkánu Boha o milosť prosia.
Zvon bolesti bije od dňa do noci,
Európu burcuje zo sna.

Slovensko kvíli s vami, nevinné sirôtky,
vy všetci nešťastníci žiaľom zronení.
Len ako vám pomôcť niešť smutné batôžky,
kôš zúfalstva a uzlík trápení?

Nie. Nie sme bludné letné oblaky,
nie vtáci mrznúci bezmocne na plote.
Pálčivý súcit náhli nás konať zázraky,
rozdať sa, odpomôcť vašej žobrote.

Zlý Duch sprisahal sa proti životu,
v súmraku zloby veští ľudstvu biedny zánik.
Ľudia, zborme nenávisť, zbrane a nahotu!
Z planéty nedá sa ujsť. Život treba brániť.

Boh stvoril nás pre radosť. A sme preto tu.
Pretvorme krutý čas na vek sviatočný.
Na miske darov nech vonia odvaha k životu.
Ak nezlepšíme ho, sme tu zbytoční.

BALKÁN VO VÍCHRICI

.....

(1994)

Úžasné, vzrušené dni ako plameň reklám
žije náš národ napínajúc sily.
V urputnom zápase – nie, nikto nesklam!
Pevný duch svornosti do srdc sme si vryli.
Boh žehná slnkom tých, čo polia orú,
skyprená vôňa skáče cez plot záhrad.
Život je krásny. Lež Zlý Duch od hôr až k moru
drví ho nenávisťou plnou temných záhad.
Nádherná zem a v srdciach svár. Kto je na vine?
Ludia sa vo víchre neistôt trasú.
Milión tvorivých túžob tu v našej krajine
a státisíce nemajú prácu.

Svet v besnom ošiali. Vraždia sa mestá, dediny,
naša planéta ako rozdrúzaná plť.
Boh plače. Ľudia, nie už viac žiadne zločiny!
Nikto viac nesmie živiť a zahynúť.

Lútosťou mäknú chladné kamene,
že nádeje v surových srdciach zmarené.

Tu pred jamu smrti pribieha Boh a brat,
Spasiteľ Ježiš Kristus, verný kamarát.
Vytrhá ľudstvo ako otec batola
z pazúrov pyšnej zloby k slnku dohora.

Čo ešte váhate, srdcia klamstvom spité?
Vráťme sa, vráťme k Láske okamžite!
My zotročenci divých vášní, prekliatych,
nech uchváti nás vlúdny Boží dych
na cestu života a blaha, práve tu,
čo vierou spája Slovensko a planétu.

Leť, holub zmierenia, nad šíre zeme,
halúzku bratstva všetkým zanes tam,
pretvoriť svet a šťastne žiť v ňom chceme,
nech vzklíči zlatý vek ku večným priateľstvám.

BRATOM BLUDÁROM

.....
(Veľká noc, 1994)

Náš národ má jedného Boha a verných básnikov,
naši otcovia žili a mreli pre šlachetnú vieru,
vy dnes hlásate nový vek, sto smiešnych bôžikov,
bohatstvo a moc, mámenia, čo svedomie žerú.

Vy, milenci večnej hmoty, násilníci marxisti,
aj vy, ctitelia surovej slobody, kde Boha niet,
dnes svorne vzývate démonov magických,
jarmom súmravných síl zotročujete svet.

Boh - Tvorca ľudstva a Boh na kríži to je pre vás nič?
Ach, vaša slepota nám žiaľom srdce stíska,
veď Zlý Duch, ten úlisný pohonič,
vás ženie do krutého prepadliska.

Tam rúti sa divoký zástup chamtivých ľudí.
Z ich horúčky šalejú už aj krotké kravy.
Hľa, zlaté teľa lakomej pýchy svetom blúdi,
do ohňa rozbrojov gniavi veniec ľudskej slávy.

Neklamte seba i nás, hrdí, úskoční bludári!
Preč ľstivé modly, v nich spásy niet!
Len v dielni Božej lásky sa ľudstvu podarí
vytvoriť krásny, šťastný svet.

VYTRŽENIE

.....

(Veľká noc, 1994)

Pod klenbou chrámu dych duší sa vzpína
nad zástup ľútostný a plačlivý.

Pane, kľací tu naša prosba úpenlivá,
nech Tvoje vzkriesenie nás láskou oživí,
aby sme vstali z hrobu temných vášní,
z dutých dier pýchy, lakomstva a rozbroja.

Pretvor krutý svet na šťastný a jasný,
zahrej ho Duchom pravdy a pokoja.

Prosíme chlebík nádeje, keď hryzie psota,
ľstivý Duch zla nás do ošiaľu zvedol,
kradne odvahu čestne žiť a radosť zo života.
Ježišu Kriste, zľutuj sa nad našou biedou.

Tvoja láska silnejšia ako smrť.
Nie seba, nás miluješ väčšmi.
Zbitý a ponížený šiel si za nás odvisnúť.
To výkrik pre celý vesmír úžasný a večný.

Láska na kríži stelesnená, keby Teba nie,
hrdúsil by nás osud ako zlý sen,
škľabiaci výsmech, horké sklamanie:
My ľudia máme zhniť ako biedne lístie?

Tvoje vzkriesenie brána k slobodnému životu,
zvrhnime jarmo útlaku, čo ľudstvom zmieta.

...

Skroťme mráz v srdci, hnev a žobrotu,
odtiaľnu príšery, vojny, hlad a bieda sveta.

Z bahna zániku dvíhaš nás nad priestor a čas.
Nohy Vám bozkávajú naše slzy vďačné.
Vy – Syn a Matka – Ste zachránili nás
pre večný život, čo v nás už dnes začne.

Radostné srdcia spojme v túžbach svorne.
Tam niekto padá, bratsky zdvihnime ho.
Družnú rodinu z našej vlasti stvorme,
jeden za všetkých, všetci za jedného.

Odletia roky ako búrky stáročné,
úspechy aj rany do Knihy života sa vpíšu.
Potomci naši, žite múdro, statočne,
buďte zdraví a dokážte viac pre Božiu ríšu.

VOJNA A MIER

.....

(máj 1995)

Ach Bože, kam sa skryť pred smršťou prízrakov?

Obludy chrliť smrť z tankov aj oblakov,
spálené mestá, les a dedinky,
v pazúroch rumov mŕtve naše maminky.
Vzdych živých i mŕtvych bolestivý znie:
Preč vojnu! Nie, už nikdy nie!

Otcovia, bratia hynú v krvi na fronte,
milióny srdc kvília v desnom rachote,
zlomený život hrôzou chveje sa,
pod dymom zloby od hôr až po nebesá.
Z jám úzkosti zúfalý výkrik znie:
Preč plameň vojny! Nie, už nikdy nie!

To ty si, pyšná „Nová Európa“?
Zlý duch sa škľabí: nech je potopa!
Pýcha, lakomstvo, vojna to môj čin,
neustanem, kým svet nezničím.
Slúžia mi v mene pokroku a slobody
mocnári zeme, s nimi celé národy.

Bože, zachráň nás, nech život nezhyynie.
Tábory smrti, bes ničenia už nikdy nie!

Vrúcne Ťa prosíme, Pán ľudstva, vesmíru,
zlám vládu zbraní, chmúrnú presilu,
aj vládncich tried dravé myslenie.

...

Násilie, vraždy nech už nikdy nie!
Chránil si Slovensko súciteľne až podnes.
Prvý deň vojny: zákerné bomby na Spišskú Novú Ves,
potom dvetisíc dní a nocí a rokov päťdesiat,
pretrpieť, premôcť závratnú priepasť strát,
keď nad hrobom slzy horia a mrzne dych.
V tých chvíľach, v tých dňoch súmračných
Božia láska, milosrdná, premilá
tíšila bolesť, útechou nás sýtila.

Dnes radostnou vďakou Vám kynie naša vlasť,
už môže dýchať, usmiať sa a rásť,
všetci so všetkými v nádeji, vlúdne
život piť z Božskej studne.

Pokorná prosba, Tvorca nesmierny,
chráň našu budúcnosť, pevní sme neveľmi.
Ty Pán večnej radosti šírej ako more,
daruj nám pokoj a život s Tebou hore.

Zmučený Ježiš šepká na kríži:
Moja obeť, záchrana ľudstva, diabla poníži.
Matky a otcovia, vy živé pramene!
Obetovaná láska zloducha zaženie.

Dozrieva ľudský duch cez prúdy nedozerne,
prekoná bralá rozporov i sváry čierne,
strasie chomút hriechu a v bratstve spojí sa.
Žehná nám najsvätejšia Božia Trojica.

LETO

• • • • •

(2000)

Keď som sa vracal z letnej dovolenky
k rodnému domu dolu záhradou,
z nôh spadol prach a smútok prázdnej peňaženky.
Na stromoch vítajú ma vtáky s piesňou záhadnou.
Švitoria tiché, milé rozpomienky
na mladé letá s vlúdnou náladou.

Lež zrazu priečny úžas zmrazí ma,
rozbité okno plače z diaľky,
byt rozmetaný ako v jeseň šašina.
Zlodeji snorili doláre, eurá, marky?

Urputný srd ma pichá ako šidlo,
zbojníci prevrátili moje skromné bydllo.
Hej, všetko prekutali potvory!
Kým som sa šťastne túlal cez hory.
Iskierka útechy ma vlačí blahodarne,
mešec nenašli v nočnom sparne.
Ja ho aj cez deň hľadám márne.

Potom o vlamačoch pravdu mi povedia
staručkí dolní susedia.
V tichých nociach zamilovaní stále viac
s obdivom hľadia na hviezdy a na mesiac.
Tam z okna vidia všetko a ich nik,
žiaden lúpežník, vlamač, zálečník.
Tajomstvo od nich tisnem ku telu
a už sa náhlím o dom vyššie ku cieľu.

• • •

Tu horný sused víta ma úctivo,
súcitne stíska ruku, núka úprimne.
Máte chuť na pohárik alebo na pivo?
Podobný vpád udial sa už i mne.
Ste samotár, to ku klebetám pokúša,
vraj skrývate peňazí za pol vankúša...

Plaché rozpaky razom prelomil som:
Pán sused, prichádzam k vám s trpkým nosom.

Ste dobrý otec a nie vašou vinou
ľudia zazreli v noci vašich dvoch synov,
kradli sa z môjho domu cez ploty.
Hľadám nápravu, žiadne pravoty.
Nech vaši chlapci čestne žijú,
volám vás a nie políciu.

Aby sme mohli tu v pohode žiť,
treba so šarvancami správne zakročiť.
Po chvíľke zaznel otcov úpenlivý hlas:

Pán sused, odpusťte, prosím vás!
Chalani skrúšení pod skalou viny
ľutujú zbojnícke činy.

Hanba ich vrta ako nebožiec,
opravia okno, zahladia mrzkú vec...
Lietajú letmé oblaky aj mračná nezhody.
Vyklíčia v mladých srdciach zrná úrody?
Pokoj a dobro sejú ľudia statoční a súci.

Sme Božie deti a nie draví vlci.

V ÚZKOSTIACH

.....

(2001)

Tu v chráme klačím, aby som bol smelší,
v húšťave piesní zurčí studňa hlboká.
Tajomstvá mlčia ako v tóni jelší
žblnkot tichého potoka.

Sen o šťastí vo vlnobití srdc
triešti sa o živé skaliská.
Na dvere sklamaní môžeš pästou tlčiť
a bolestne zavýskať.

Ó, Bože, súmrak srdcia požiera!
Ako odraziť zlovestnú moc podliakov?
Pred Tebou klačí naša dôvera:
objímaš celý vesmír hviezdnych oblakov,
nuž stisni nás mocne, prebuď z úľaku
a zlovestnú háveď okúpaj v oblaku.

JARNÁ PIESEŇ

.....

(2002)

Slnko sa kúpe v kalužiach
a ľudia v slzách i v krvi.
Čakáme život na ružiach,
sklamanie naše sny drví.
V nočnej tísine hviezdny roj
z tajomnej hlbiny žiari.
Páli nás strmý nepokoj,
sme len prach stratený
v úžasnej diali?
Životný zápas číha zas.
Kto uchlácholí urputné boje?
Všemocný Bože, ochráň nás,
Ty miluješ nás.
Ach, také krásne to je!
Pomôž mi, prosím, nech verný som,
nech odvážna prítulnosť rastie.
Túžim byť Tvojim anjelom,
ísť svetom a rozdávať šťastie.
Lesy a vtákov slnko kolíše,
v údolí jarné vody blúdia,
radostná pieseň vlní zátišie.
Duše si zahrejme, dobrí ľudia!
Hej, veríme v lásku aj zázraky,
lámeme ľad v srdciach i stržne.
Jas slnka prediera sa cez mraky,
aby sme bratsky žili a družne.

BALADA O ŠŤASTÍ V BANSKEJ ŠTIAVNICI

.....
(2002)

Posvätná hora Kalvária bdie nad starým mestom.
Ježiš a Mária tu rozdávali milosrdné dary.
Zronení ľudia vlečú sem batohy svojich bolestí
a úpenlivo prosia.
Dnes v jarný podvečer už Kalvária sníva tichá.
Len jedna pani hlasno žalostí tam kľačiac pod krížom.
Ježišu Kriste, aj Vy, svätá Matka, zmilujte sa!
Môj manžel bez práce. Z nešťastnej farchy ochorel.
Ja úbohá zarábam málo. Tri deti clivo žadonia.
Ako ich vychovám? Sužuje ma trnie ostrej úzkosti.
Dlh za byt rastie ako zlostný bodliak.
Vyženú nás na ulicu. Kam sa podejeme?
Och, ja nešťastná! Vy pre mňa jediná hviezda záchrany!
Pokorne prosím pomoc, zľutujte sa!
Narieka mladá žena. V očiach potôčik slz.
V zúfalej krútnave, v plachietke plachej nádeje.
Jej duša ako uľakaný vtáčik letí k nebesiam.
Kto počuje ten výkrik biedy? Iba Boh.
A dvaja starší manželia v tíšine za stromami.
Dojatí prosbami pristúpia k uštvanej krehkej žene.
Prepáčte, smutná pani, aj pre nás je Ježiš
stelesnený obetovaný Boh, večná nádej.
Pozrime na výjav, pod jarmom kríža padá utrýznený.
Pomôžeme mu. Zdvihneme váš kríž.
My dvaja budeme vám pevnou oporou,
ako tu mocné stromoradie líp.

...

Veď v našom stretnutí dnes tají sa
Kristova sila, Božie vyzvanie.
Poďme ho splniť v tichej dôvere.
Z posvätnej hory vracajú sa traja šťastní ľudia,
v dušiach si nesú kúsok neba.
A tajomné oči hviezd
usmievajú sa nad horou i mestom.
Súcitná Božia láska v ľudských srdciach
premáha biedu sveta.

DIKTÁTOR

• • • • •

(2004)

Umieral mocný vladár, krutý panovník,
strach smrti mrazí ho, neľutuje nik.
Dym a krv násilia rozsieval krajinou,
dušu mu gniavi balvan zločinov.
Ľudia v ríši sa trasú ako smutné steblá,
teraz sa chveje aj on, ľstivá tvár mu zbledla.
V zúfalstve kvíli ako samotár vlk v zime.
Nech príde kňaz, nech farchu zo mňa sníme.
Tajomník zdúpnel. Kňaz? Kde ho vziať?
Už dávno sme ich dali vystrieľať.
Snáď v diaľnej bani posledný z nich živorí,
hneď dopracte ho lietadlom sem cez hory.

Veličenstvo, pokorne vraví vechý kňaz,
Boh odpustí vám všetky viny doteraz,
ak v duchu ľútostivom, vrelom,
odpustíte aj vy svojim nepriateľom.
Nie, žiadnych nemám, mocnár zastonal,
nepriateľov som rázne prekonal.
Nevďační, utajení rebeli!
Blaho mojej vlády chváliť nechceli,
nechceli v mojej ríši šťastne žiť,
dal som ich všetkých popraviť.
Umrieť mi nedá ostrý bôľ,
jeden nevďačník za hranicu uníkol.

MLADÍ MANŽELIA

.....

(2010)

Muž vybuchol ostré slovo, jeho žienka dve a tri,
uvrhli svoj pokoj duší prudko do vaty.
Vzdor sa vzopol v hrudiach v strmý jed,
víchor hnevu láme nehu, už jej takmer niet.
Ja mám pravdu, istú pravdu. A ty nie!
Zlostná vášeň srdcia kmáše. Ach, v nej láska zahynie.
Zrazu oči pripútal im útly krížik na stene.
Ježiš plače umučený, Božej lásky znamenie.
Zakvílili mladé duše, ľútosť do nich zahryzla.
Bože, odpusť, zachráň, strhni priečne osídla,
nech sa vráti vlúdny pokoj, šťastná oáza...
Stajili dych, ústa zamkli. Zlý Duch odchádza.
Muž preskočil plot hrdosti, vystrel k mieru ramená,
žienka skrýva plachý úsmev v slzách zmierená.
Už nikdy viac, už nikdy viac prchké chvíle, temravé,
ktoré dušu popálili ako v divej prhlave.
Od toho dňa od ich bytu bočí plameň nezhody,
v Božej tíšine život vonia ako lesné jahody.

OTVORENÝ LIST

.....

(2018)

Šialeným tvorcom ľstivej politiky
pravým i ľavým z Ázie i z Ameriky.
Vy krutí diktátori, pyšní, drzí, chorí,
prijmite naše tuhé pozdravy
skôr ako skončia vaše oslavy.
Vám, boháčom z Ameriky i chudákom z Ázie
tento list prv než vaša svetská sláva dožije.
Nám skromným a tichým občanom sveta
jarné a vlahé dni tohto leta
napĺňali ste vrecom závravných neistôt.
Ste ako dravé tigre slediace na skok vhod.
Ste pánmi veľmocí, napínate chtivé svaly.
Beda nám! My národy, štáty – trpaslíci malí.
Nie, nechceme viac živiť vaše veľmocenské zvyky.
Hej, koniec vašej veľkopanskej politiky!
Kto vám dal právo určiť nepriateľa?
Neznámych ľudí v diaľnych krajoch
a zavraždiť ich veľa?
My, občania Európy, Ameriky, Afriky i Ázie,
nie, nie sme tupé a poslušné ľudské beštie,
Ježiša Krista milujeme, on za nás život dal.
On vládca ľudstva i vesmíru hoden našich chvál.
On uchvátený láskou k nám, my slepí aj neverní.
On trpí našimi zločinmi doráňaný preveľmi.
Ježišu, prosíme, odpusť nám súčasné vojnové štvanie,
všetci sme ľudskí bratia, čakáme zmŕtvychvstanie...

...

Lež teraz na povel – vraj my malí musíme stáť vpredu,
v krvavých bojoch slzami tajac svoju biedu.
Ale vy mocní páni blahobytné v krytoch vzadu,
v trbletných hostinách dbajúc na parádu.
Časy sa menia, my ľudia nikdy.
Vy silnejší slabším činili ste krivdy.
Pre vaše rozpínavé duše zdravý liek
ponúka vám starovek i stredovek.
Niekedy vojnu zdravo rozhodol súboj veliteľov.
Dávid a Goliáš – priami muži s dušou smelou.
A politickí tajtrlíci, tí zbabelí tárači?
Kopnúť ich do zadku celkom postačí.

Už zvony hlaholia vo všetkých krajoch sveta.
Miliardy matiek a žien sa svorne stretá,
nie, našich drahých synov, mužov, nedáme si,
vojnových štváčov chmatneme za pačesy!
Oceán obetavej materskej lásky s dušou uvzatou
rozdrví diabolské skaliská pyšných magnátov.
Obludné zámery, vojenské prípravy
nový súd v Norimbergu rázne zastaví.
Nie vám, chamtivci, zem, ľud i vesmír patrí Kristovi,
Večný Boh, obeť Božej lásky slobodu a právo
šťastne obnoví.

(So všetkými ľuďmi celého sveta napísal Július Homola)

VERŠE O (TRPKEJ) MINULOSTI I (TRPKEJ) SÚČASNOSTI

V roku 2017 vydali Politickí väzni – Zväz protikomunistického odboja v Bratislave zbierku veršov svojho člena Júliusa Homolu pod názvom „Kytica veršov (k 25. výročiu našej republiky)“. Bola to, mimochodom, iba jedna z dvoch knižných publikácií, ktoré vyšli na počesť k 25. výročiu obnovenia slovenskej štátnosti. O rok neskôr, v lete 2018, sa k slovenskému čitateľovi dostáva aj druhá zbierka básní tohto bývalého politického väzňa, bojovníka za náboženské a národné práva Slovákov. Autor jej dal názov „Slnko a mračná nad Slovenskom“. Obsahuje jeho zachované básne z rokov 1945 až po súčasnosť. S výnimkou tých, ktoré boli súčasťou zbierky z roku 2017.

Básne ako také boli a aj dnes sú žánrom, o ktorý sa bližšie zaujíma len mikroskopická časť verejnosti. Na knihe básní nezarobí žiaden vydavateľ. Nebije sa oň ani nenásytná distribúcia. Napriek tomu som presvedčený, ich vydávanie má zmysel. Dobrá báseň môže osloviť aj dnešnú, ateizmom, hedonizmom či apatiou pokrivenú spoločnosť. V každom človeku drieme totiž aj kúsok duchovna, ktoré mu umožňuje občas prijať aj duchovnú stravu vo forme básne. Napokon, básne majú čo povedať aj historikovi. Dokážu totiž neraz ešte výstižnejšie (a dojemnejšie) než úradné pramene zachytiť tvrdú realitu Slovenska po roku 1945.

Rok 1945, keď Július Homola zložil prvú báseň, je historickým medzníkom konca druhej svetovej vojny i konca prvej Slovenskej republiky. Práve k drastickým vojnovým udalostiam, keď sa frontové boje na tri mesiace zastavili v rodnom kraji autora, na Pohroní, sa viaže aj jeho vôbec prvá báseň *Vojna pri Hrone*. Podobne báseň *Vypálené mesto*, kde oplakal Kremnicu, svoje študentské mesto, ťažko postihnuté vojnou. Práve existencia prvej SR a vojna v rokoch 1944/1945 generáciu, ktorá vtedy drala školské lavice, mimoriadne ovplyvnili.

Väčšina Homolových básní bola už uverejnená. Je však veľmi ťažké roztrúsené diela v dobovej tlači mnohých rokov a ročníkov

časopisov dohľadávať. Aj to bol dôvod, pre ktorý sme sa rozhodli básne vydať v ucelenej forme.

Asi prvá bola uverejnená báseň *Slnko a tiene*, v mesačníku Spolku Svätého Vojtecha pre stredoškolskú mládež *Plameň*, v jeseni 1946. *Rozlúčka so študentskou láskou* i *Predtucha* v tom istom časopise o rok neskôr, v roku 1947. Básňou *Nad hrobom prezidenta* prispel zas do tajného študentského časopisu *Nástup*, predchodcu neskorších katolíckych samizdatov, a to v lete 1947.

Ak nerátame ľúbostnú či prírodnú lyriku, v zbierke možno badať niekoľko základných tematických okruhov viažucich sa k jednotlivým historickým epochám a javom po roku 1945.

Po prvých „vojnových“ veršoch sú to básne o Dr. Jozefovi Tisovi. Práve kvôli otázke Dr. Tisu ako symbolu slovenskej štátnosti sa dostal do konfliktu s československým ľudovodemokratickým režimom a stal sa politickým väzňom už pred februárom 1948. Spomenutý ilegálny časopis *Nástup* vydával profesor Jozef Vševlad Gajdoš a Ladislav Javorský na gymnáziu v Nových Zámkoch. Homola ho pomáhal šíriť. V septembri 1947 ho za to Štátna bezpečnosť zatkla. Spolu s mnohými ďalšími študentmi z Kremnice, Banskej Štiavnice, Žiliny, Nových Zámkov a iných miest. Takmer všetci zatknutí pocítili v ďalších rokoch väzenie, šikanovanie a kádrowanie ich rodín. Len za to, že si krátko po likvidácii prvej SR dovolili požadovať „nehoráznosť“ – právo uctiť si vlastných politických predstaviteľov, právo na vlastný štát, právo na slobodu slova. Aj Homola bol takmer rok uväznený. Vojenskú službu si musel odkrútiť v tzv. Pomocných technických práporoch (PTP) a v ďalších desaťročiach bol pod dohľadom všemocnej Štátnej bezpečnosti (ŠtB).

Svoje dojmy z bratislavského väzenia (1947 – 1948) vyjadril až v 14 básňach. Nasleduje najhoršie obdobie bolševizácie v 50. a prvej polovici 60. rokov. Podnetov bolo neúrekom. Prenasledovanie katolíckej cirkvi, likvidácia reholí (*Bezbožníkom*, *Štvanci*, *Kňaz*). V dielku *Obeť* zachytil drastický prípad kňaza Jána Tótha, ktorého zavraždili príslušníci ŠtB na fare v Budči 2. apríla 1954. Bolševické násilie pred očami bohabojného ľudu menilo svet (*Súmrak domova*) a spôsobovalo najrôznejšie individuálne i rodinné tragédie (*Balada o slzách*

a krvi, *Náš pán učiteľ, Prešovské jatky, Provokatér*). Osobitnou témou v rámci komunistického útlaku bola kolektivizácia (*Jeseň na dedina, Rolníkova balada*). Ďalšou veľkou témou je násilná ateizácia. Kvôli náboženskému presvedčeniu boli zo škôl vyhadzovaní najlepší učitelia. Príbeh učiteľky, ktorá dostala 10. júna 1961 od školského inšpektora v Trnave prepúšťací dekrét zo školských služieb z dôvodu, že chodí do kostola, a ktorej nepomohli ani vynikajúce pedagogické výsledky a mimoškolská činnosť zachytil v básni *Učiteľka Marta*.

Po roku 1948 sa Československo premenilo – po vzore Stalinovho ZSSR – na jeden veľký koncentračný tábor, z ktorého sa dalo uniknúť len ilegálne. Utečencom za slobodou sa hovorilo „kopečkári“ (*Jar kopečkára*). Smrť „nesmrteľných vodcov“ Stalina a Gottwalda v roku 1953 zachytil v básni *Súmrak bohov* počas služby v PTP v Pardubiciach.

Kruté obdobie ale na druhej strane odkrývalo charaktery a príklady vzájomnej pomoci (*Bratia*).

Rok 1968 priniesol krátke nadýchnutie, závan slobody, čoskoro však udusený „osloboditeľskou“ armádou zo ZSSR (*Balada, Okupácia*). Znova prišli roky fádnosti, beznádeje, dusenia slobody národnej i náboženskej. Vládnuca komunistická moc zrušila v roku 1977 vyučovanie náboženstva vo väčšine škôl na Slovensku s odôvodnením, že náboženstvo je nevedecké, neľudské a protisocialistické tmárstvo. Vo všetkých oblastiach sa mal presadiť materialistický tzv. vedecký svetonázor. Boj proti náboženstvu sa rozpútal s novou intenzitou (báseň *Odpoveď*). Ale rovnako ako v 50. rokoch aj teraz prišli príklady osobnej statočnosti, hrdinstva a vzájomnej pomoci (*Balada misionára* – o osude d. p. Bartolomeja Kubíka z Vysokej, *Koleda vydierača* – príbeh z Topoľčian, *Cez hranice* – príbeh z Jacoviec, pašovanie náboženskej literatúry či prípad zákerného útoku na kňaza zo Senca zachytený v básni *Pasca*). Atmosféru normalizácie zrkadlí i báseň *Ploštice*. Trpké historické obdobie vrcholí v tragédií rodiny Homolovej, keď v dôsledku stresov z policajnej šikany podľahla jeho manželka (*Zosnulej manželke*).

Napokon, Homolove verše nie sú len o situácii v zaniknutom Československu, ale i podnetom na uvažovanie o pomeroch, ktoré

vládnú dnes. Niektoré totiž znejú aj po vyše polstoročí až hrozivo aktuálne:

„Ubíjame nevinných a chránime muchu.

Sputnik a Apollo – to symbol prestíže.

Boj pyšných veľmocí na ovládnutie sveta.“

Za „ubíjanie nevinných“ stačí dosadiť legalizáciu zabíjania nenarodených detí, za „ochranu muchy“ kult ochrany zvierat (najmä psíkov), ktorý rozdúchal Zlý práve v čase, keď sa časť poslancov NRSR na jar 2018 snažila zákonným spôsobom zvýšiť právnu ochranu nenarodených detí, obmedziť ich zabíjanie. Voči tomu sa rozpútala mediálno-politická hystéria. Najtragickejšie však bolo, že predloženú legislatívu na ochranu nenarodeného života odmietla podporiť hlava katolíckej cirkvi na Slovensku, bratislavský arcibiskup Stanislav Zvolenský. Vygeneroval sa tak stav, aký v „kresťanskom“ Slovensku nebol ani v časoch najtuhšieho komunizmu: Zviera má vyššiu mieru právnej ochrany než nenarodený človek. Zviera nemožno týrať, ale nenarodené dieťa možno beztrestne zavraždiť...

Podobne Sputnik a Apollo už síce odišli do histórie, ale „boj pyšných veľmocí na ovládnutie sveta“ nie. Skôr naopak, najagresívnejšia svetová veľmoc a pestún svetového terorizmu, USA, sa aj dnes snaží o zvyšovanie zbrojenia a rozdúchanie celosvetového vojnového konfliktu...

Naznačenie paralel s minulosťou možno hľadať v básni *Slnko a tiene* z roku 1946.

„Veď nám tu zurvalci a žandári

púšťajú krv a drzo vládnu,

verných Slovákov mučia v žalári.“

A skutočne, aj mladý gymnazista Július Homola sa v roku 1947 dostal za mreže kvôli básni o Dr. Tisovi v ilegálnom časopise. Odvtedy uplynulo už 70 rokov. Možno sa spýtať, čo sa zmenilo. Slováci v roku 1993 získali druhú Slovenskú republiku. Tá je však dnes slovenská azda už iba názvom. Politicky sa hlási – najmä v podobe štátneho kultu tzv. SNP – k tradíciám Československa, ba k tradíci-

ám boja proti Slovenskej republike. V celej Európe boli naštartované procesy vedúce ako k likvidácii národných štátov, tak i národov vôbec. To isté platí aj o snahách likvidovať kresťanskú identitu Európy. Napriek fasáde demokracie a slobody bola aj u nás silne obmedzená sloboda slova. Podobne ako po roku 1945. Možno sa spýtať, ako by dopadol Július Homola, ak by vydal zbierku básní o Dr. Tisovi dnes. Napriek tomu, že je praktizujúci katolík, básne by mu neuverejnili Katolícke noviny ani žiadne periodikum podliehajúce KBS či Katolíckej univerzite. Musel by si ju vydať znova „ilegálne“. S pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou by na neho nenávistné konšpiračné médiá typu denníka SME či „N“ podali trestné oznámenie za „propagáciu fašizmu“. Katolícka cirkev by sa ho nezastala. Putoval by na výsluch. Nie síce už k Štátnej bezpečnosti, ale k jej nástupkyni, politickej polícii NAKA, ktorá má v náplni práce boj proti vnútornému nepriateľovi. Na prvom mieste je to – ako v 50. rokoch, tak i dnes – tzv. slovenský nacionalizmus, v praxi národne uvedomelí Slováci. NAKA napokon sídli aj v tých istých priestoroch ako bývalá Štátna bezpečnosť. Tam by ho možno vyšetroval mladý a nadmieru horlivý vyšetrovateľ, absolvent Sorošovho grantového štipendia, do krvi nenávidiaci všetko slovenské a katolícke.

A možno by musel podstúpiť aj drastickú domovú prehliadku...

Miera slobody sa posudzuje – kedysi i dnes – aj podľa slobody básnikov...

O AUTOROVI

Július Homola

Július Homola sa narodil 15. marca 1930 v Lehôtke pod Brehmi v roľníckej rodine. Mal päť súrodencov. Po absolvovaní piatich tried ľudovej školy nastúpil do gymnázia v Kremnici. Na začiatku siedmeho ročníka, 16. septembra 1947, ho štátna bezpečnosť zaistila v súvislosti s vydaním a šírením ilegálneho študentského časopisu *Nástup*. Bol vylúčený zo všetkých škôl v ČSR, rovnako aj jeho dve sestry. V rokoch 1948 – 1949 strávil vo väznici Krajského súdu v Bratislave 11 mesiacov. Po prepustení pracoval ako robotník. Základnú vojenskú službu si odkrútil v PTP (1951 – 1953). V rokoch 1954 – 1963 pracoval ako hutník v Žiari nad Hronom. V roku 1960 sa oženil. V roku 1963 absolvoval diaľkové štúdium na Hutníckej fakulte VŠT v Košiciach, potom pracoval ako technik a výskumný pracovník.

V roku 1968 sa naplno zapojil do demokratizačného procesu. Nedal sa zlomiť normalizáciou. V r. 1969 – 1989 napísal, spolu s priateľmi, asi 50 listov a protestov ohľadom porušovania práv veriacich, štátnym a straníckym predstaviteľom vrátane G. Husáka. OV KSS označil J. Homolu v lete 1970 za „najaktívnejšieho náboženského pravičiara“. Za trest bol preložený do lisovne ako robotník. Drastickejšie boli dopady na jeho osobný život. Ako „odpoveď“ na listy prišli bytové prehliadky a šikanovanie jeho rodiny. Po poslednej prehliadke 1. mája 1986 jeho manželka Margita dlhotrvajúcim stresom podľahla, ochorela a umrela.

V roku 1991 bol politicky rehabilitovaný. S nádejou a radosťou prijal obnovu slovenskej štátnosti v januári 1993. Aktívne sa zapojil do verejného života, predovšetkým do činnosti organizácie politických väzňov (KPVS, ZPKO) a Slovenského misijného hnutia.

Vydal zbierky básní *Slovensko v zápasoch* (2002) a *Kytica veršov* (2017). Od roku 2010 žije v Topoľčiankach.

Július Homola

SLNKO A MRAČNÁ NAD SLOVENSKOM
(VERŠE Z ROKOV 1945 – 2018)

Vydavateľ:

Ústav dejín kresťanstva,
Bratislava 2018

174 s.

Zodpovedný redaktor: Martin Lacko
Jazyková úprava: Martin Lacko, Michal Malatinský
Grafické spracovanie a sadzba: Ivan Varšo
Tlač: Fork, Martin

© Július Homola

© Ústav dejín kresťanstva

ISBN 978-80-973105-0-9